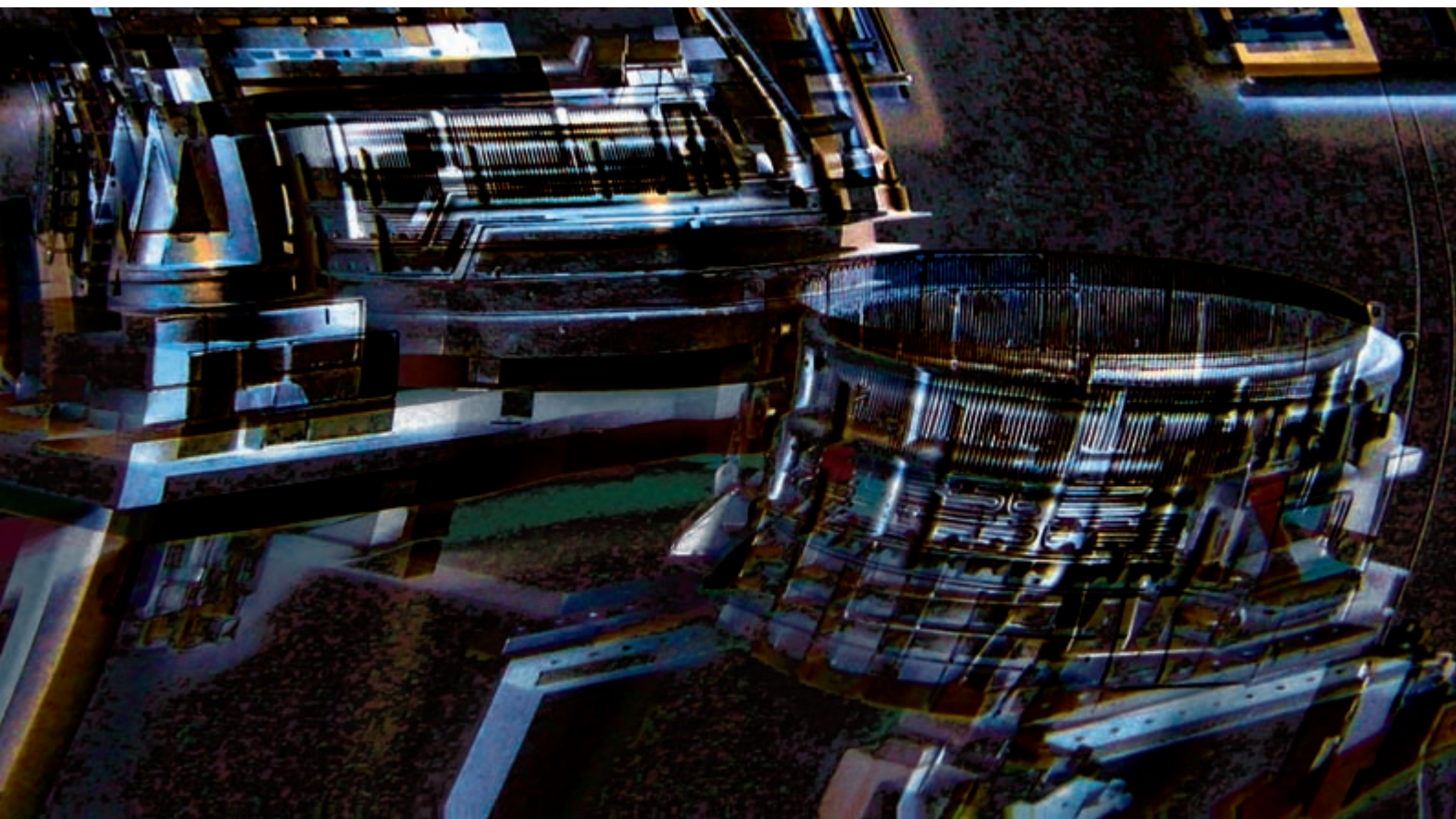

Hvordan Danmark får den bedste adgang til forskningsresultater

Forslag til en grundig undersøgelse af Open Access

Forslag til Open Access Conference,
Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 10/6 2011

DVR

Foreningen af
Danske Videnskabsredaktører

Hvordan Danmark får den bedste adgang til forskningsresultater

Forslag til en grundig undersøgelse af Open Access

**Hvordan Danmark får den bedste adgang til forskningsresultater.
Forslag om en grundig undersøgelse af Open Access.**

Udgivet 2011 af
Foreningen af Danske Videnskabsredaktører

Tekst: Jørgen Burchardt
Tryk: Special-Trykkeriet Viborg

I kommission hos
Forlaget Kulturbøger
Nyborgvej 13,
5750 Ringe
Tlf. 62 62 36 17

ISBN: 978-87-88327-22-9
Elektronisk ISBN: 978-87-88327-23-6

Publikationen er tilgængelig på
Danske Videnskabsredaktørers hjemmeside
www.videnssamfundet.dk

Forsidebillede: Jørgen Burchardt

Indledning Et forslag under protest	7
De forskellige Open Access modeller	8
Opsummering En grundig undersøgelse, tak	9
Open Access kan ikke betale sig	11
Det offentlige skal betale privates abonnementer	11
Prisen for Open Access er 6 % mindre forskning	11
Måske "kun" 3 % mindre forskning.....	11
Forskningsråds krav giver de 3-6 % mindre forskning	12
Ingen citationsfordel ved Open Access	12
Ministeriets ekspert overså tre universiteter	12
Autoritativ engelsk rapport	13
Open Access kun fordel under særlige forudsætninger	13
Sådan en rapport bør udarbejdes for Danmark.....	14
Forskerne ikke interesserede i Open Access	15
Undersøgelser: kun et mindretal interesseret.....	15
Forskere i små virksomheder heller ikke interesserede.....	15
Interessen for den grønne Open Access: 7 artikler om året.....	15
Hvad kan vi lære af fiaskoen?	15
Beslutning om Open Access manipuleret igennem	17
Tidsskriftskrisen - er en bibliotekskrise	17
Open Access sikrer bibliotekernes overlevelse	17
Ensidigt fokus på Open Access genialt - for bibliotekerne.....	18
Ministerrådets beslutning et rimeligt kompromis.....	18
Forlagene gør intet ulovligt	18
Den akademiske verdens asymmetriske magtforhold	18
Bagom Danmarks tilslutning til Ministerrådets beslutning	19
Mangeårig lobby fra bibliotekssektoren	19
Bibliotekerne som aktive aktører	19
Den internationale bibliotekslobby	19
Danske tidsskrifter uden politisk opmærksomhed	19
Open Access pionerer aldrig inviteret	19
Open Access pionererne bevidst udelukket	19
Udgivere helt væk fra indflydelse	20
Ministerier forhindret i indsigt	20
Klage til Ombudsmanden	20
Er det Videnskabsministeriets bevidste handling?	20
"Vi har hørt alle synspunkter"	21
Videnskabsministeriet tager ikke højde for kritik	21
Tvivlsomme tolkninger af spørgeskemasvar	24
Vækstlaget i dansk erhvervsliv kræver.....	24
"What Scientists Think about Open Access Publishing"	25
Omkring Open Access	25
Tidsskriftsudgivere pionerer ved Open Access	25
Hvorfor Open Access ikke er slået igennem	25
De laveste frugter er plukket	26
Hvorfor ikke publicere Open Access?.....	26
Udgifter til Open Access kontra bogtrykt	26
Danske tidsskrifters mange problemer	28
Aktuelle status for Open Access	28
De forskellige Open Access modeller	29
Grøn Open Access: anden klasses manuskripter	29
Store samfundsmæssige tab	29
Grøn Open Access ikke bæredygtig	30
Presset universitetsbibliotek afmeldte centrale tidsskrifter	31
Stærke og svage udgivere.....	31
Kun mindre del kan publiceres	31
Stort projekt om grønne arkiver.....	31
Vurdering af gylden Open Access	32
Institutionsløse forskeres arbejde mistes.....	32
Vurdering af forsinket Open Access	32
En mulighed for nogen.....	32
Konsekvens af beslutning i forskningsråd	33
Ikke økonomisk bæredygtig	33
Vurdering af åbent abonnement	33
Orange Open Access en mulighed	34
Konkurrenceforvridding	34
Forskerne mister indtægter for kopiering.....	34

Fremtidens videnskabspublicering	35
Digitaliseret biblioteksvæsen - besparelse 400 mio. årligt	35
Hvornår slår digitaliseringen igennem?	35
Hvad koster videnskabsformidling i dag?	36
Hvad vil digital videnskabsformidling koste?	36
Anbefalinger: At styrke de nationale strategier og strukturer	37
Økonomioversigt og økonomiberegninger	40
Spørgsmål fra Folketinget til videnskabsministeren	40
BILAG til tekst	45
Udregning af udgifter til videnskabspublicering 2009	45
Udregning af besparelser ved digitale bibliotek	46
Noter	47
EU Ministerråds indstilling	48
Klage til Ombudsmanden	55

Indledning

Et forslag under protest

Skiftende videnskabsministre har i det sidste tiår overdraget ansvaret for udvikling af en politik for videnskabsformidling til en sekundær aktør, bibliotekssektoren. Hidtil har ansvaret ellers ligget hos de primære producenter, forskere som forfattere og tidsskriftsredaktører.

Det er således biblioteksansatte, som formulerer ministeriets politik. Konsekvensen er, at man prioriterer pris frem for kvalitet, ligesom man muligvis kommer til at spænde ben for forskernes mulighed for publicering, internationalt såvel som nationalt.

Dette bekymrer Danske Videnskabsredaktører; en bekymring som forstærkes yderligere af, at alle parter ikke har deltaget i beslutningsprocessen, og navnlig ikke de forskere, som har erfaring med forskningsformidling.

Når medlemmer af Folketinget spørger, om politikken er lagt af et alsidigt sammensat Open Access udvalg, svarer ministeren: *"Grundlaget for planlægningen af Open Access i Danmark er dybtgående undersøgelser samt inddragelse af en alsidig gruppe af interessenter. På intet tidspunkt i arbejdet med Open Access er der taget specielt hensyn til bibliotekssektoren."*, hvor virkeligheden er, at udvalget blev nedsat af Styrelsen for Bibliotek og Mediers de facto underafdeling DEFF, således at halvdelen af medlemmerne er biblioteksansatte. Ingen videnskabsredaktører eller udgivere er med i det udvalg, som også fremover forventes at lægge ministeriets politik.

Den nævnte "dybtgående undersøgelse" er et bestillingsarbejde fra bibliotekerne, og hvor forfatteren - som vi viser i denne rapport - i sine udregninger overså næsten tre hele danske universiteter.

Videnskabsministeren har også lovet Folketinget en debatfase, inden hun træffer sin beslutning. Ingen af de mange kritiske indsendere af hørings svar til ministeriets første forslag har imidlertid fået at vide, at det oprindelige forslag er udsendt i en næsten uændret udgave. De er heller ikke blevet inviteret til at deltage i ministeriets konference om sagen. Den er lukket - og i øvrigt indkaldt med mindre end en måneds varsel. Hvis ministeriet har ønsket at undgå debat, har det handlet optimalt.

Programmet på konferencen er ret ensidigt sammensat samtidig med at den videnskabelige kvalitet er diskutabel. Til eksempel præsenteres undersøgelsen SOAP, hvis statistiske metode ikke kan forsvares i videnskabelig forstand, idet svar fra blot 2,3 % af respondenterne fører til den konklusion, at der ses "an overwhelming support for the idea of open access".

Videnskabsministeriets Open Access udvalg har som hovedforslag den såkaldte grønne Open Access. Danske forskeres resultater skal fremover præsenteres via ubearbejdede manuskripter og ikke nødvendigvis af de færdigredigerede artikler. Kvalitet og videnskabsredaktørers arbejde værdsættes ikke mere.

Det værste er dog, at det er forskerne, som kommer til at betale for Open Access publicering gennem færre tidsskrifter at publicere i. Samtidig får de færre midler til deres forskning. Hvis Open Access tvinges igennem, viser vores beregninger, at landet mister 3-6 % af forskningen.

Vi har desværre måttet indse de aktuelle magtforhold, hvor ministeriet stillende har set til, at Styrelsen for Bibliotek og Medier i 2009 undlod at sende vores forslag til Open Access videre til bl.a. ministeriets kundskab. Når vi videnskabsredaktører - som er de egentlige pionerer ved indførelsen af Open Access - bevidst holdes væk fra området med ministeriets vidende, bliver vores ønsker om kreativitet og kvalitet ikke hørt.

Danske Videnskabsredaktører har derfor med denne rapport stillet vores forslag til Open Access for at afbøde de værste skader fra bibliotekssektorens politik. Men vi stiller forslaget under protest.

Jørgen Burchardt
formand
Danske Videnskabsredaktører

De forskellige Open Access modeller

Der er flere definitioner på Open Access, men vi vil bruge den, at Open Access er en fri og gratis adgang til forskning. Denne frie adgang behøver dog ikke at ske lige efter publiceringen. Det var denne definition, som EU's ministerråd brugte i sin beslutning fra 2007.

Der er blevet udviklet forskellige forretningsmodeller, som kan sikre en bæredygtig Open Access med tilstrækkelige midler til de nødvendige redaktionelle rutiner, lay out, korrekturlæsning osv. De forskellige modeller er blevet betegnet med farver for at man kan skelne dem fra hinanden.

Den gyldne Open Access, hvor forfatteren (eller i realiteten forfatterens institution) betaler et forlag for at publicere sin artikel i et tidsskrift; det gyldne kommer fra at man skal betale guld. Der er ved at udvikle sig en standard for betaling, som ligger på omkring 17.500 kr. for en artikel til et eftertragtet tidsskrift, mens tidsskrifter med færre afvisninger af artikler ligger nogle tusinde kroner lavere. Priserne varierer dog meget, og endnu er der ikke fundet et endeligt niveau.

Den orange Open Access er en afart af den gyldne. Her er det ikke forfatteren eller dennes institution, som betaler for udgivelsen, men en fond. Betalingen sker efter antallet af optagne artikler.

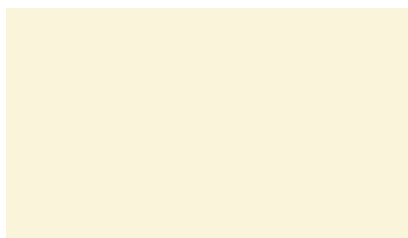

Den røde Open Access er også i familie med den gyldne, hvor alle redaktionelle udgifter betales af en institution. Institutionen kan være en forening, hvor medlemskontingentet er med til at betale et tidsskrift. Institutionen kan også være en forskningsinstitution, som ser en fordel i at kunne markedsføre sine forskere. Denne model er den mest udbredte i Danmark.

Den grønne Open Access, hvor forfatteren skal selvarkivere sit manuskript til en online database. Det er ikke en forretningsmodel, da den i realiteten kun er parallelpublicering baseret på, at et forlag udgiver artiklerne. Derfor tillader de fleste forlag ikke, at originalartikler må arkiveres men måske manuskriptet i en tidlig version og evt. med en forsinkelse. Faktisk er det kun 42 % af artikler, som kan arkiveres på denne måde.

Da forskere for det meste ikke er interesserede i denne parallelpublicering, er den ofte ledsaget af tvang.

I den forsinkede OA (hvide) bliver artikler publiceret frit efter en spærretid på f.eks. et år, hvori udgiveren kan tjene tilstrækkelig til at få dækket de redaktionelle omkostninger. Modellen har således det traditionelle abonnement som basis, hvor efterspørgslen bestemmer udgivelsen og hvor optagelse af artikler sker efter kvalitet. Forsinkelsesperioden kan være forskellig. I nogle fag med hurtig udvikling kan en spærretid på et halvt år være tilstrækkelig til at sikre indtægter, mens langsommere fag kan have en spærretid på flere år.

Den blå Open Access er meget lig den hidtidige abonnementsbaserede udgivelsesform. I stedet for en begrænset brug på/via et bibliotek, købes der abonnement til at en videre kreds kan få adgang. Holland har som forsøg etableret en sådan aftale med et af verdens største forlag for hollandsk forskning.

Opsummering

En grundig undersøgelse, tak

Da EU's Ministerråd i 2007 besluttede en indsats for Open Access, var det alment antaget, at der var en stor fordel for forskningsverdenen ved Open Access udgivelse.

Nyere forskning har imidlertid vist, at det ikke ser ud til at være tilfældet. Verdens forskere har ingen citationsfordel ved at publicere i Open Access.

Det offentlige skal ved Open Access overtage den del af publiceringsudgifterne, som private hidtil har finansieret, og der er stor tvivl om, hvorvidt disse udgifter opvejes af fordelene ved Open Access.

En nylig rapport fra England - udarbejdet af alle parthavere og derfor meget autoritativ - viser, at Open Access som en generel politik ikke er en fordel for landet undtagen under meget specifikke og diskutabile omstændigheder.

Derfor vil vi indtrængende opfordre til, at

- der bliver udført en grundig undersøgelse.
- alle parthavere deltager i arbejdet.
- arbejdet ledes af en neutral person udpeget af forskningsverdenen.

Vi har udregnet, at krav fra forskningsråd og andre offentlige institutioner vil betyde 3-6 % færre midler til forskning. Vi vil derfor indtrængende opfordre til, at

- der ikke etableres krav om Open Access før konsekvenserne er undersøgt.

Hvis Videnskabsministeriet trods de nævnte usikkerhedsmomenter har stor hast med at træffe beslutning om Open Access, vil vi

- på det kraftigste fraråde den grønne Open Access.

Denne model vil stille danske forskere ringere ved at levere anden rangs materiale. Samtidig vil den underminere sunde udgivelsesformer. Ikke mindst vil danske videnskabelige tidsskrifter blive ramt hårdt.

Hvis vi er tvunget til at pege på en model,

- er den orange Open Access den eneste generelle model for alle videnskabsområder.
- konkurrenceforvridning til kommercielle naboudgivelser skal dog samtidig undersøges.

I stedet for at jagte marginale og tvivlsomme fordele ved Open Access, er der store beløb at spare, når forskningsbibliotekerne går over til digital drift, hvorfor

- et digitalt biblioteksvæsen skal snarest indføres.

Rationaliseringsgevinsten vil alene på bibliotekerne være på mere end 400 mio. kr. om året, hvilket i øvrigt kan finansiere Open Access i Danmark. Hertil kommer den store samfundsmæssige gevinst, når forskere og studenter får adgang til digitalt materiale 24 timer i døgnet fra et selvvalgt sted.

Selvom Videnskabsministeriet vælger den fornuftige løsning med at undersøge forholdene nærmere, kan formidlingen af dansk videnskab allerede nu blive forbedret.

Vi foreslår derfor, at der etableres

- en national forskningsdatabase, som ikke alene indeholder offentligt finansieret forskning, men også den private.
- en IT-plattform for danske tidsskrifter og faglige selskaber baseret på Open Source.
- en konsulenttjeneste om udgivelsesteknik- og økonomi for danske udgivere.
- uddannelse og efteruddannelse for danske videnskabsredaktører.

Open Access kan ikke betale sig

Det offentlige skal betale private abonnemeter

Regnestykket er meget simpelt. Open Access er meget dyrt for det offentlige. Mens private firmaer abonnerer på tidsskrifter i dag, skal det offentlige på den ene eller anden måde betale for denne manglende indtægt, når og hvis det politisk bliver besluttet, at al offentlig forskning skal ligge gratis på nettet.

Det har måske ikke den store betydning i områder, hvor der næsten udelukkende er offentlige abonnemeter, som til eksempel ved high-energy-physics. Derimod har de fleste af verdens tidsskrifter et flertal af private abonnemeter - hos danske tidsskrifter findes til eksempel omkring 93 % af abonnemeterne hos private.

Det offentlige kommer derved til at skulle betale langt mere end det dobbelte af, hvad det hidtil har betalt gennem biblioteksabonnemeter. De hidtil private abonnemeter vil til gengæld spare at skulle betale deres abonnement, men har udover denne marginale fordel ingen egentlig fordel af Open Access.

De eneste, som har en fordel ved Open Access, er dem med det ringeste behov; dem som hidtil ikke har abonneret. Fordelen er marginal, da disse ikke-abonnemeter hidtil oftest har kunnet læse tidsskriftet på et offentligt bibliotek, og som det senere vil blive vist, er det tvivlsomt om det offentliges ekstra store faste udgifter bare delvist overvejes af denne marginale fordel.

Prisen for Open Access er 6 % mindre forskning

Der er i disse år et pres for, at videnskabelige resultater skal være gratis tilgængelige på nettet. Det lyder umiddelbart som en god idé, men Helge Sander har imidlertid sikkert ikke forstået, at det kunne blive en dyr aftale, da han bandt Danmark til at tilslutte sig EU Ministerråds beslutning i 2007 om gratis adgang.

For der skal betales endda meget store beløb for at sikre den gratis adgang. Der er stort set lige store udgifter forbundet med kvalitetssikring af videnskabelige værker ved de forskellige udgivelsesmodeller.

For at nævne nogle af udgiftsposterne: fagfælle vurderingen skal organiseres, bedømmere skal udvælges og kontaktes, sekretærer skal hjælpe redaktører og holde styr på aftaler, og når et manuskript er blevet godkendt til publicering, skal det viderebearbejdes med copy editing, korrekturlæsning, lay out, rettegning af illustrationer, digital opmærkning af tekst, markedsføres og meget mere.

Den forfatterbetalte udgivelse, den såkaldte "Gyldne Open Access", er en økonomisk bæredygtig udgivelsesform, som sikrer en høj videnskabelig kvalitet, og hvor forfatteren (hvilket i realiteten ofte er forfatterens institution) betaler udgiveren et be-

løb for at få sit manuskript udgivet som artikel.

Vi har regnet på udgifterne, hvad det koster at få dansk forskning udgivet gratis.

Et kvalificeret bud er, at det vil koste forskningsinstitutionerne ca. 400 mio. kr. om året. Denne udregning er inklusiv bøger (se bilag).

Hvis vi ser på tidsskriftsartikler alene, ligger udgifterne på mindst 280 mio. kr. om året.

Kun de rigeste forskningsinstitutioner vil have råd til at betale deres ansattes publicering uden videre. En enkelt dygtig forsker med fire gode artikler vil betyde en ekstra udgift på over 80.000 kr. for arbejdsgiveren.

En ekstra udgift til universitetsverdenen i størrelsesordenen 280-400 mio. kr. er helt urealistisk at fremskaffe inden for universiteternes hidtidige budgetter uden at det betyder nedskæringer. Nedskæringer ville i givet fald sikkert ligge på kontoen for forsker løn, som i dag ligger i størrelsesordenen godt 6 mia. kr.¹ Et beløb på 400 mio. vil betyde en nedskæring i størrelsesordenen på 6 % af forskningsmidlerne.

Måske "kun" 3 % mindre forskning

Anstændigvis må medregnes, at Open Access måske kan give besparelser på bibliotekernes indkøbskonto, hvorfor det vil være naturligt at overføre de hidtidige abonnementsmidler herfra og til forskningsinstitutionerne.

I praksis vil det kun delvist løse finansieringen. Bibliotekernes abonnemeter på tidsskrifter ligger på ca. 100 mio. om året. Der mangler altså mindst 180 mio. kr., hvis vi alene ser på tidsskriftsområdet.

Måske kan der ske yderligere besparelser i bibliotekssektoren på mandskabssiden på grund af Open Access, men der er en stor træghed i systemet. Selvom størstedelen af bibliotekernes tidsskrif-

Pristen for Open Access

artikler niveau 1	114.896.880
artikler niveau 2	101.819.298
artikler antologi	34.741.287
monografier	52.642.296
administration	15.493.920
kompensation	10.000.000
ekstra forskning	65.918.736
	395.512.417

Prisen for Open Access ligger på 400 mio. kr. eller mere. En hurtig udregning ud fra universiteternes aktuelle forskning med gennemsnitlige priser for den gyldne Open Access giver ca. 329 mio. kr. Hertil skal lægges forskningen uden for universiteterne og den forventede stigning i forskningsniveauer de kommende år.

ter i dag er i digital form, er der ikke konstateret nogen synderlig rationalisering. Antal af beskæftigede i bibliotekssektoren er stort set de samme, som da alle tidsskrifter skulle bæres rundt.

Bemærk at disse udregninger er baseret på den aktuelle vekselkurs, som meget let kan ændre sig i negativ retning. Samtidig er forudsætningen, at de nuværende priser for gylden Open Access publicering ikke stiger. Man kunne godt forestille sig, at når forlagene ikke mere får store tilskud fra fonde og den store opmærksomhed fra biblioteksvæsenet falder, at de så bliver nødt til at lade deres udgifter stige.

"Fri forskning" vil altså give ca. 3 % mindre forskning - og måske mere. Det store spørgsmål er så, om den gratis adgang til forskningsresultater har så store økonomiske fordele, at det kan modvirke en så kraftig nedgang i forskningen. Man skal tænke på, at forskningsverdenen i dag stort set har adgang til al forskning og hvor Open Access kun vil give marginale fordele - hvis der er fordele. Risikoen er stor for at projektet bliver en katastrofal under-skudsforretning.

Forskningsråds krav giver de 3-6 % mindre forskning

Det har været foreslået fra Videnskabsministeriets OpenAccess udvalg, at forskningsråd skal kræve, at dens støttede forskning skal udgives i Open Access. Formanden for en af de største fonde har tilmed tilkendegivet,² at Danmarks Grundforskningsfond vil stille krav om Open Access - i øvrigt helt uafhængig af, om Videnskabsministeriet ville anbefale det.

Det er måske ikke et tilfælde, at det lige er Grundforskningsfonden, som stiller krav om Open Access. Det er nemlig ikke alle forskningsområder, der vil blive ramt lige hårdt. De ekstra udgifter til at finansiere Open Access publicering vil være relativt små i områder, hvor udgifter til publicering er en mindre del af de totale forskningsmidler og/eller hvor der er tale om grundforskning med meget få abonnenter uden for de offentlige biblioteker.

Derimod vil de meget arbejdsintensive områder som humaniora og samfundsvidenskab blive ramt hårdt.

Ingen citationsfordel ved Open Access

De første tilhængere af Open Access bevægelsen var overbevist om de store fortrin i denne publiceringsform. Alle fortrin blev fremhævet, og det største fortrin for Open Access var, at det var mere effektivt, hvorfor artikler i Open Access blev mere citeret. Endnu i dag kan man hos danske fortalere læse argumentet, at Open Access artikler blev citeret dobbelt så meget som ikke-OA artikler,³ og endnu i dag trykker bibliotekstidsskrifter påstande om, at "*antallet af citater øges senere i forskningsforløbet*", som det siges i et interview, som formanden for Videnskabsministeriets Open Access udvalg for få måneder siden havde med Stevan Harnad i Styrelsen for Bibliotek og Mediers concernblad.⁴

Forskningen i dag viser imidlertid, at der ikke findes en entydig og klar fordel af Open Access; den ville alle undersøgelser have fundet, hvis det var en generel regel. Tværtimod viser flere nye undersøgelser, at der ikke findes nogen fordel for den videnskabelige verden med hensyn til synlighed.

Således har danske Tove Faber Frandsen i flere af sine studier kunnet dokumentere, at der ikke findes nogen generel citationsfordel. Undertiden er der endda en negativ fordel med færre citeringer.⁵

Endnu mere overbevisende har Philip M. Davis vist den manglende citeringsfordel. Han har fået en lang række tidsskrifter til at være med i forsøget, hvor nogle artikler blev Open Access og andre ikke. Artiklerne blev udvalgt tilfældigt, således at alle uvedkommende faktorer blev elimineret.⁶ Forsøget er senere blev gentaget med endnu flere tidsskrifter og artikler.

Jeg vil slutte af med et citat fra et studie af Astrophysical Journal, hvor Kuntz og Henneken angav, at "*There are a number of excellent arguments in favor of changing the scientific publication system to an open access model. The open access citation advantage is not one of them.*"⁷

Mange studier viser til gengæld, at Open Access artikler bliver downloaded mere end traditionelle artikler. Der er dog ingen, som har kunnet påvise, at dette giver en stor fordel for samfundet. Man kan omvendt risikere, at de mange tilgængelige artikler er skyld i en ekstra "information overload" i sammenhæng med disse års kraftige markedsføring fra biblioteksside, og at de mange download til gengæld er et tegn på, at folk spilder deres tid på grund af Open Access. Vi har i hvert fald en dokumentation til gode for et positivt udbytte af Open Access.

Ministeriets ekspert overså tre universiteter

Der er dog en australsk forsker, John Houghton, som er god til at finde store fordele ved Open Access. Ikke mærkeligt har flere europæiske biblioteksorganisationer bestilt ham til at undersøge fordelene ved Open Access i deres land.

Således har DEFF, Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek, (en de facto underafdeling af Styrelsen for Bibliotek og Medier) i 2009 bestilt en undersøgelse af fordelene for Danmark.⁸

Hans metode er egentlig ret simpel. Han har fundet de samlede udgifter til den danske forskning

Table 3: Estimated annual universities' scholarly communication related costs (DKK, circa 2007)

Denmark's Universities	Estimate
Library Acquisition (Universities)	94,000,000
Library non-Acquisition (Universities)	233,900,000
Author-pays fees for all journal articles (Open access publishing)	226,900,000
Repository Costs (Open access self-archiving)	8,800,000

Source: DK model; Author's analysis.

I tabel 3 i DEFF's rapport om fordelene ved Open Access har den australske forfatter misopfattede de danske forhold. Han har oversat næste hele tre universiteter og regnet mere end 400 mio. kr. galt.

Det er denne rapport, som videnskabsministeren vil basere sin Open Access politik på.

i Danmarks Statistik, og dette tal har han ganget med et tal, som han selv har fundet på, "Authors estimate" - ca. 2,3 % af forskningsudgifterne,⁹ hvilket giver 304 mio. kr.

Imidlertid er Houghton gået ud fra, at der fandtes en fordel for forskerne. Han har ikke opdaget, at forrige kapitels nævnte undersøgelser var blevet udført, hvorfor han har fortsat de tidligere tiders store optimisme med sine tal.

Houghtons mange påstande og ensidige udvalg af undersøgelser er imødegået af mange eksperter med kendskab til publicering.¹⁰

Vi har derimod set nærmere på det danske materiale i rapporten, og har konstateret, at forfatterens beskrivelse langt fra passer til den danske virkelighed.

Til eksempel findes der en opgørelse over de danske universiteters udgifter til videnskabelig publicering.¹¹ Denne angiver, at de totale udgifter til anskaffelse af bøger og tidsskrifter i 2007 lå på 94 mio. kr.

Vi har svært ved at genkende dette tal fra den danske virkelighed. Vores gennemgang af bibliotekernes statistik viser tværtimod, at beløbet er næsten dobbelt så stort - i alt 169 mio. kr.

Hvordan kan det gå til, at der tilsyneladende er en så stor fejl? Houghton har ganske enkelt ikke medtaget IT-Universitetet, og de oprindelige dele af Københavns Universitet og Aarhus Universitet.

Helt galt bliver det, når han i samme tabel angiver bibliotekernes øvrige udgifter til videnskabsformidling til knap 234 mio. kr. Her har forfatteren sikkert gentaget den nævnte fejl. Samtidig har han glemt at medtage udgifter til husleje.

Hvis man medtager alle udgifter herunder til magasiner og andre bibliotekslokaler vil udgifterne i realiteten være 600 mio. eller mere.

Når videnskabsministeren af Folketingets udvalg for Videnskab og Teknologi bliver spurgt om, hvad ministeriet bygger sin politik på (spørgsmål 145), lyder svaret: John Houghtons rapport.

Danmarks fremtid bygger altså alene på en enkelt australsk økonoms påstande, og hvis rapport overså Københavns Universitet, Aarhus Universitet og IT-Universitetet.

Autoritativ engelsk rapport

Helt anderledes autoritativ er rapporten "Heading for the open road: costs and benefits of transitions in scholarly communications". RIN, april 2011. Det er ikke et partsindlæg, men en undersøgelse, som alle aktører omkring forskningsformidling står bag. Rapporten viser ulemper og fordele ved at indføre Open Access i England.

I Danmark slås vi stadig for at alle parthavere kommer til at arbejde sammen om at undersøge mulighederne omkring Open Access, men i England er det lykkedes.

Projektet har udført en økonomisk beregning om fem mulige veje til Open Access i England, og vurdere omkostninger, fordele, muligheder og risici for hver af de fem veje. I modsætning til tidligere undersøgelser, behandler denne rapport også omkostninger og risici.

Rapporten kan læses som en cost-benefit analyse, men giver ikke resultaterne i absolutte tal men i sammenligninger.

Alle parthavere var bag den engelske rapport om de økonomiske konsekvenser af Open Access i England. Konklusionen var meget forsigtig. Den angav, at der under visse forudsætninger kunne være fordele ved Open Access, men at der også var store fare for det akademiske samfund.

Interessant er det, at rapporten ser på et scenarie over udviklingen frem til 2015. Her forventer man ikke, at der er én enkelt model, som har slået entydigt igennem. For hver af modellerne udregnes omkostningerne for samfundet, og da der naturligvis er en stor usikkerhed, har man indregnet den med en mindste og største sandsynlige spredning.

Open Access kun fordel under særlige forudsætninger

Den grønne Open Access medfører en stor risiko for at ødelægge det fungerende udgivelsessystem. Samtidig har den gyldne Open Access den største risiko for at give et stort økonomisk tab.

Rapporten fortæller, at selvom Open Access har positive sider, er der totalt set ikke nogen økonomisk fordel for England at gennemføre Open Access - undtagen under meget specifikke forudsætninger.

Mens den gyldne Open Access med de aktuelle gennemsnitlige afgifter for betaling af optagelse af artikler er et decideret underskudsforetagende, vil kun en gylden Open Access med lave afgifter være en fordel for landet. Det er en interessant pointe, og det skal nok blive diskuteret, om gyldne Open Access udgivere i fremtiden blot hæver afgifterne, når deres tidsskrifter er kommet højt op i citationsdatabasernes impact factor, eller om forskerne vil søge mod de billigste udgivere og derved presse prisen.

Den forsinkede Open Access har store økonomiske fordele. Faktisk var fordelene så store, at en

graf over fordelene slet ikke kunne rumme denne type af Open Access. Den blev dog ikke valgt som en realistisk mulighed, idet man regnede med at forsinkelsesperioderne ville blive for lange og derfor alligevel ikke i realiteten give Open Access. Man er i rapporten gået ud fra længden af den såkaldte "halve liv", som er forskellige fra fag til fag. I biomedicin ligger den på et år, i teknik og naturvidenskab to år og i samfundsfag og humaniora 3 år.

Rapporten mener også, at man i en vis udstrækning også kan benytte sig af forfatterarkivering af manuskripter (den grønne Open Access). Da denne type af Open Access er afhængig af en underliggende udgivelsesmodel, angives det, at modellen ikke må benyttes til at presse embargo-perioderne ned, så den ødelægger den egentlige udgivelse. Udgangspunktet for de økonomiske udregninger for England var dog også, at disse arkiver i forvejen eksisterede. Hvis de skulle etableres, ville der være ekstra udgifter, hvorfor modellen ikke ville have samme økonomi mere.

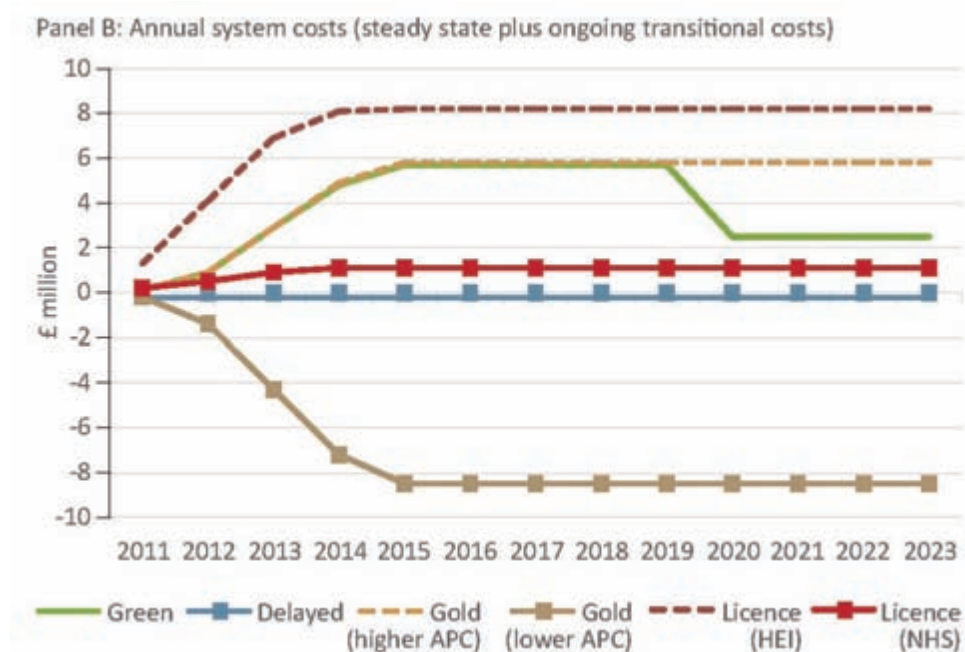
Sådan en rapport bør udarbejdes for Danmark

Det er oplagt, at vi i Danmark skal have en rapport af samme type til at se på de danske forhold. Erfaringerne fra et stort land, hvis sprog tilmed er verdenssprog, kan ikke overføres til et lille land med sit eget mere snævre kulturområde, sit eget sprog og med en udgiverbranche, som har helt andre økonomiske vilkår. Til eksempel nævnes i den engelske rapport, at den grønne og den forsinkede Open Access vil kunne give anledning til at bibliotekerne afmelder abonnementer, hvilket skulle få udgiverne til enten at sætte priserne op eller at lave rationaliseringer. I en dansk sammenhæng vil der desværre også være en nærliggende tredje mulighed, nemlig at udgiveren stopper tidsskriftet, og forskerne mister publiceringsmuligheder.

Derfor må vi håbe, at Videnskabsministeriet får nedsat et Open Access udvalg med alle parthavere, så vi også herhjemme kan få en autoritativ rapport som baggrund for en dybtgående diskussion.

De årlige systemomkostninger ifølge den engelske rapport.

Kun ved specielt lave takster for betaling af optagelse af artikler i den gyldne Open Access vil der være en økonomisk fordel.

Forskerne ikke interesserede i Open Access

Undersøgelser: kun et mindretal interesseret

Interessen for Open Access er meget begrænset uden for snævre cirkler i biblioteksverdenen. Os som bevæger os på universiteterne ved, at Open Access langt fra er et folkekrav fra forskerne, for at sige det diplomatisk. Der er i visse miljøer, f.eks. matematikernes, en udstrakt og nyttig brug af manuskriptarkiver, men denne forståelse er som små oaser, som har svært ved at sprede sig i ørkerne.

Denne situation er ikke rar for biblioteksfolkene, som gerne vil have deres model spredt på universiteterne. De holder sig derfor ikke tilbage for at påstå stor interesse, for at kunne få universitetsledelserne overtalt.

Fra den internationale SOAP undersøgelse ved vi om tilslutningen inden for forskerverdenen med en overvægt af biologi og medicin, at 2,3 % af de adspurgte forskere har svaret, at de mener, at Open Access har fordele.¹²

En tilsvarende undersøgelse fra Danmark med overvægt fra de tekniske videnskaber viste, at 23 % gerne så en "så vidt mulig gratis adgang" til videnskabelig information.¹³ Det er sikkert således, at mange mennesker umiddelbart vil sige ja, hvis de tilbydes noget gratis, så den lave andel er faktisk interessant. Hvis de adspurgte var blevet informeret om potentielle problemer, ville andelen sikkert have været meget mindre.

Hvis også forskere i humaniora og samfundsvidenskab var blevet spurgt, havde andelen helt sikkert været endnu lavere.

Forskere i små virksomheder heller ikke interesserede

Videnskabsministeriet udgav i begyndelsen af maj en rapport om ny viden til mindre virksomheder udarbejdet af erhvervsliv og forskningsverdenen, hvori Open Access slet ikke er nævnt.¹⁴ På Videnskabsministeriets konference d. 10. juni 2011 var denne rapport ikke til diskussion, men derimod den rapport, som ministeriet udgav elleve dage senere,¹⁵ og som bestilleren - bibliotekssektoren - angav i pressemeddelelsen: "*Vækstlaget i dansk erhvervsliv kræver øget adgang til forskningsresultater*". Erhvervslivets såkaldte "krav" bygger på en fortolkning af svar fra 5 % af adspurgte særligt udvalgte vidensintensive små og mellemstore virksomheder.

Interessen for den grønne Open Access: 7 artikler om året

Fra teoriens hypotetiske verden ud fra spørgelister til virkelighedens verden. Der blev etableret et stort Open Access arkiv baseret på selvarkivering. Det skulle blive til et stort nordisk arkiv for humaniora og samfundsvidenskab, men er blevet en eklatant fiasko. Det kan derfor undre, at bibliotekssektoren fortsat vil påtvinge forskerne denne løsning.

I juni 2008 åbnede efter et års forberedelse e-print arkivet hprints.org. Intentionerne var at etablere et Open Access arkiv, som byggede på forfatterens selvarkivering. Forbilledet var velfungerende arkiver inden for de tekniske videnskaber så som arXiv.org. Nu skulle de nordiske lande have et tilsvarende arkiv for humaniora og samfundsvidenskab.

I dag tre år senere må det konstateres, at projektet er blevet en total fiasko. I skrivende stund er 91 artikler blevet arkiveret, hvilket betyder, at interessen fra hvert nordisk land har resulteret i 7 artikler pr. land om året.

Hvad kan vi lære af fiaskoen?

En lang række store biblioteker i Norge, Sverige og Danmark stod bag projektet, hvorfor der i det mindste i disse lande var gode forbindelser til forskerverdenen.

Projektet havde et millionbudget herunder finansiering fra Nordbib, så den økonomiske side var i orden.

Projektet lykkedes at etablere en IT-plattform i samarbejde med et fransk arkiv, hvorfor den tekniske side også fungerede.

Årsagen til fiaskoen må derfor være, at forskernes interesse nærmest var fraværende. Hvis man fraregner projektmagernes egne og deres bekendtes artikler, er der ikke mange artikler tilbage.

Man kan spørge sig selv om, hvorfor der kan søsættes et så stort projekt uden at der findes noget behov overhovedet. Hvorfor bruge millionbeløb på et projekt, som forskerverdenen så åbenlyst ikke er interesseret i? Hvorfor har ingen på et tidligt tidspunkt gjort projektmagerne opmærksom på, at der ikke var behov for arkivet?

Forklaringen ligger i projektets forankring. Initiativet var taget af en naturvidenskabsmand, som ud fra sine personlige erfaringer var overbevist om konceptets nytte. Læren må være, at succes i et fagområde ikke automatisk kan overføres til et andet område.

De øvrige ressourcer i projektet stammede fra biblioteksverdenen. Da beslutningen blev taget i 2007 havde der igennem mange år været en selvforstærkende "lejroffentlighed" blandt bibliotek-

Har Open Access fordele? 2,3 %
Ønsker du så vidt mulig gratis adgang?
23 %
Ønsker du bedre adgang til forskningsartikler? 5 %

På trods af mange forsøg, er der ingen af bibliotekssektorens undersøgelser, som påviser en særlig stor tilslutning til Open Access.

Alt blev gjort perfekt, da der blev etableret et nordisk grønt Open Access arkiv for humaniora og samfundsvidenskab. Der blev samlet store beløb sammen, et nordisk netværk blev etableret og i samarbejde med et fransk arkiv blev den tekniske side gjort køreklar.

Der var kun én ting, som fejlede. Forskerne brugte ikke arkivet.

sansatte om at Open Access havde store samfundsmæssige fordele, og at det var af højeste prioritet at få indført. Bevidst havde man holdt personer med andre synspunkter væk fra de mange konferencer og møder om Open Access, og i denne stemning af bekræftende selvsving blev beslutningen taget af biblioteksfolk, hvis midler på den tid sad meget løst.

Vi kan lære, at dialog mellem alle parthavere er nyttig, og at nye initiativer bør indføres gennem en aktiv medvirken af de berørte. Den grønne Open Access har ikke opbakning blandt forskerne - i hvert fald ikke blandt de nordiske humanister og samfundsvidenskabsfolk.

Det kan i øvrigt undre, at det biblioteksdominerede Open Access udvalg trods den åbenlyse fiasko alligevel har valgt at satse på den grønne Open Access i sit forslag til Open Access i Danmark.

Beslutning om Open Access manipuleret igennem

Tidsskriftskrisen - er en bibliotekskrise

Biblioteksverdenens selvforståelse illustreres pænt af en figur over prisudviklingen for amerikanske forskningsbiblioteker. Illustrationen viser, at mens inflationen i de 20 år fra 1986 og frem til 2006 fordobledes, steg udgifterne til anskaffelse af tidsskrifter mere end tre gange. Dette blev kaldt "tidsskriftskrisen", som viste at bibliotekerne ikke mere havde råd til at anskaffe al litteratur. Derfor skulle man udvikle en ny politik på området, og Open Access var et af midlerne i denne politik.

Man kan imidlertid godt se udviklingen fra en helt anden synsvinkel. De store stigninger i udgifterne var forårsaget af to årsager:

- Mængden af forskning var vokset proportionalt med stigning i antallet af forskere i verden herunder fra Kina, Brasilien, Indien osv.
- Forlagene var oven i de hidtidige ydelser begyndt at levere tidsskrifterne i digital form, hvilket naturligvis betød ekstra udgifter.

Betalingen af den stigende mængde forskning skulle udligne sig, efterhånden som de nævnte lande selv fik råd til at betale sin andel af verdens publicering.

De digitale ydelser fra forlagene er faktisk med til at overflødiggøre bibliotekerne. Det betyder faktisk ikke så meget, at posten for indkøb af materialer er stigende, idet den udgør en meget lille del af de samlede omkostninger. I 2009 var denne udgift på 20 % af det samlede biblioteksvæsen. Derimod er der store muligheder for at reducere de øvrige

80 % af udgifterne gennem den rationalisering, de digitale tjenester gjorde muligt. De hidtidige biblioteksopgaver med levering af tidsskrifter og bøger vil fremover kunne sikres via et lille IT-kontor samt en indkøber af licenser (se kapitlet Digitaliseret biblioteksvæsen - besparelse 400 mio. årligt).

Open Access sikrer bibliotekernes overlevelse

Problemstillingen med bibliotekernes svindende berettigelse på de traditionelle områder med at holde styr på beholdninger og sikre udlån fremgår fint af en artikel af lederen af Københavns Universitetsbibliotek om hvad biblioteket skal overleve på, når tidsskrifter og bøger om få år kun leveres digitalt.¹⁶

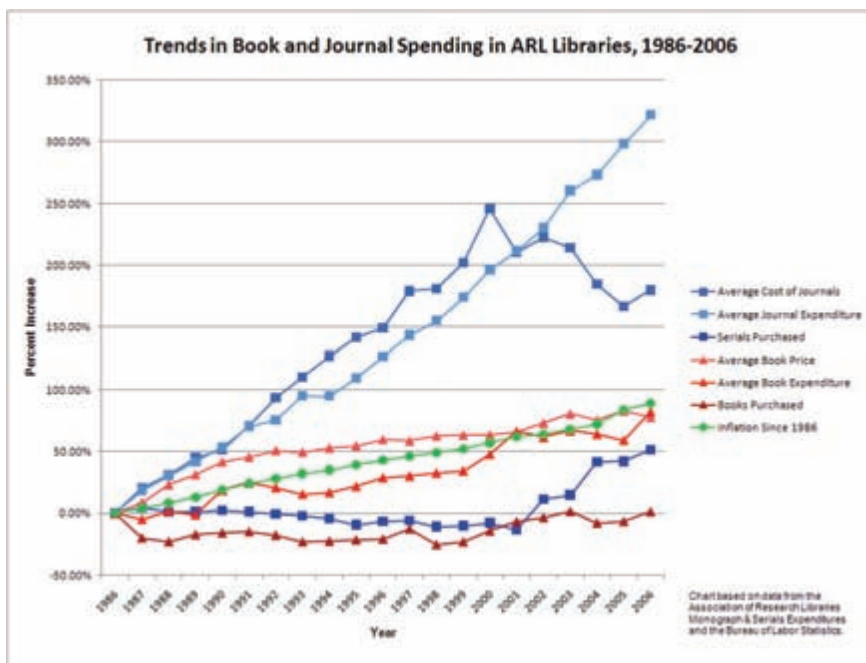
Det hedder: "Hvis det lykkes bibliotekerne at hage sig fast til formidlingen af digitale videnressourcer til universitetet kan de overleve som institution. Hvis ikke forsvinder en værdifuld institution, der har tjent civilisationen vel i århundreder, men hvis tid er omme, fordi andre løsninger tjener en ny tid bedre."

Det er interessant, at Videnskabsministeriets forslag lige præcis følger bibliotekernes forsøg på at "hage" sig fast på området. Som det fremgår af senere afsnit, har biblioteksfolkene konsekvent udelukket andre aktører, herunder Open Access pionerer. Ud over at bibliotekssektoren skal lede udviklingen, har man i forslag til politik samtidig ønsket store millionbevillinger til lige præcis bibliotekssektoren, mens andre og mere centralt placerede aktører ikke er betænkt.

De stærkt stigende udgifter til videnskabelig publicering blev i mange år opfattet som et stort problem for forskningsbibliotekerne.

Den blå kurve viste de stigende udgifter til tidsskrifter, mens den grønne angav inflationen.

Problemet er dog ikke helt så stort, som de amerikanske forskningsbibliotekers statistik viser. Udgiftsposten for materialer udgør kun omkring 20 % af de samlede udgifter i biblioteksvæsenet.

Ensidigt fokus på Open Access genialt - for bibliotekerne

Ved at sætte fokus på begrebet "Open Access" og fremhæve det som ualmindelig vigtigt, har fortalerne på forhånd i stor udstrækning vundet kampen for bibliotekerne.

Det er genialt ved at fokusere diskussionen om de 20 % af omkostningerne ved videnskabsformidling, som forlagsudgifterne udgør. Herved undgår man at tale om de største rationaliseringsmuligheder: de 80 %, som er bibliotekernes egne udgifter.

Det bliver så en diskussion om "fri" eller "ikke-fri" forskning, hvor folk pr. refleks går ind for at tingene skal være "fri".

Endelig sætter fokus på prisen opmærksomheden væk fra noget af det vigtigste ved videnskabsformidlingen: kvalitet. Meget lidt har Videnskabsministeriets Open Access udvalg beskæftiget sig med kvalitet.

Ministerrådets beslutning et rimeligt kompromis

EU's Ministerrådets formuleringer i sin beslutning i 2007 er et kompromis mellem de udfarende agitatorer for Open Access og mere moderate kræfter. På mange måder er teksten et fornuftigt oplæg til en seriøs behandling af emnet. Hele teksten findes som bilag til denne rapport.

Det angives til eksempel, at alle parthavere skal deltage i processen. Her må vi desværre konstatere, at det i Danmark kun er en parthaver - som endda kun er sekundær aktør - , som i realiteten styrer processen, mens udgivere ikke er repræsenteret i Videnskabsministeriets Open Access udvalg.

Det er også angivet, at forsinket Open Access skal overvejes. Det er ikke sket. Rapporten omtaler, at artikler kan optages med forsinkelse i de offentlige dataarkiver, men den meget udbredte udgivelsesmodel, hvor en tidsskriftsudgiver på sin egen hjemmeside lægger artikler gratis tilgængelige efter en beskyttelsesperiode, er ikke nævnt med et ord.

Forlagene gør intet ulovligt

Det er i diskussionen påstået, at de nævnte prisstigninger skyldtes monopolagtige forhold, som kan få forlagene til at tage store ublu fortjenester. Selvom bibliotekssektoren de seneste år ikke har fremdraget dette forhold i deres skriftlige indlæg, finder synspunkterne vej til avisernes spalter. Det skete blandt andet i Ingeniøren, som d. 27/2 2011 citerede unavngivne kilder for, at profitten ved at udgive videnskabelige artikler er enorm.

For at bevise eller afkræfte denne teori anmeldte Danske Videnskabsredaktører det største internationale forlag, Reed-Elsevier, til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen med påstanden om, at selskabet udnyttede deres monopolstatus. Vi medsendte firmaets regnskaber for en længere årrække.

Vi fik den 30. marts en afgørelse fra styrelsen. Den frifinder helt forlaget for at have misbrugt en dominerende stilling: "*Styrelsen kan ikke på det foreliggende grundlag konstatere tegn på at Reed-Elsevier misbruger en eventuel dominerende stilling i markedet for udgivelse [af] videnskabelige tidsskrifter,*" og styrelsen lukkede herefter sagen.

	forskere	bibliotek
<i>gratis adgang</i>	lav	høj
<i>kvalitet</i>	høj	lav
<i>frihed</i>	høj	lav
<i>fornyelse</i>	høj	lav

Forsknings- og biblioteksverdenerne er vidt forskellige på trods af at man rent fysisk arbejder tæt sammen.

Forskerne har helt andre prioriteringer end biblioteksansatte.

Den akademiske verdens asymmetriske magtforhold

Et naturligt spørgsmål er, hvorfor bibliotekssektoren kan sætte sig på et så vigtigt politikområde uden at hverken forskerne eller udgiverne har forhindret det.

Forklaringen ligger i de asymmetriske magtforhold i den akademiske verden. Udgiverne er traditionelt uafhængige forlag eller faglige foreninger, som har ingen eller kun en svag organisatorisk forbindelse til universiteter og statsmagt. Det er en fordel for den akademiske verden, idet tidsskrifterne herved har en neutral stilling og kan vurdere artikler efter kvalitet men ikke efter institutionstilknytning.

Forskerne kunne i teorien have en tæt forbindelse til Videnskabsministeriet, men i praksis står de sekundære aktører, biblioteksfolkene, meget tættere. Universitetsbibliotekerne arbejder tæt sammen med Styrelsen for Bibliotek og Medier. Samme tætte forbindelse har forskerne ikke til Videnskabsministeriet, hvor Danske Universiteter har en hel anden rolle som organisation for institutioner, som hver især kæmper for at tiltrække bevillinger, politisk opmærksomhed, studenter og lærerkræfter. Forholdet til ministeriet er ofte konfliktfyldt.

Selvom Styrelsen for Bibliotek og Medier ligger under Kulturministeriet, er den blevet en central aktør i Videnskabsministeriet blandt andet ved at stå for infrastrukturen bag den Bibliometriske Forskningsindikator.

Bagom Danmarks tilslutning til Ministerrådets beslutning

Mangeårig lobby fra bibliotekssektoren

Danmark skal arbejde for at etablere en politik for Open Access. Det sker på baggrund af en beslutning i efteråret 2007, hvor Europas ministre for videnskab mødtes i Bruxelles for at diskutere spredning af videnskabelig information, og alle landene underskrev et manifest, som kom til at binde Danmark.

Det er uvist, om den daværende forskningsminister eller nogle af hans embedsmænd var klar over, hvad de havde bundet Danmark til. Der havde herhjemme ikke været nogen større åben diskussion af emnet, og der havde ikke været udarbejdet papirer, som bare tilnærmelsesvist angav, hvilke beløb beslutningen kunne betyde.

Beslutningen i Bruxelles kom som resultatet af en mangeårig lobbyvirksomhed, som især bibliotekssektoren havde udført over for EU. Her fortælles lidt om baggrunden.

De amerikanske forskningsbiblioteker kunne i begyndelsen af 1990'erne se, at bibliotekernes eksistens var truet. Digitaliseringen betød store forandringer i branchen, hvor forlagene begyndte at levere digitalt materiale, som bibliotekerne tidligere havde udført, og en modstrategi blev gradvist udviklet.

Bibliotekerne som aktive aktører

Disse amerikanske biblioteker etablerede i 1997 organisationen SPARC for at "*correct imbalances in the scholarly publishing system*", som de kaldte det. Målet var bl.a. at reducere det økonomiske pres på bibliotekerne ved at arbejde for nye udgivelsesmodeller, som kunne drive tidsskrifternes priser ned. Det skulle bl.a. gøres ved at udvide publiceringskapaciteten i non-profit sektoren.

Man udviklede ideen om Open Access, hvor artikler skal være gratis på nettet. Den første model var den "gyldne", hvor forfatteren skal betale for at få sin artikel udgivet. Modellen byggede på en tradition inden for bogtrykte tidsskrifter hos visse videnskabsgrene i USA, så den var let at overføre på disse fag.

Denne model havde den ulempe, at der skulle involveres penge. Derfor blev en anden model for Open Access etableret, den "grønne", hvor forfatterne skal arkivere deres manuskripter i biblioteks-databaser.

Den internationale bibliotekslobby

Disse modeller er blevet markedsført effektivt inden for biblioteksvæsenet og fra biblioteksvæsenet over for politikere og centrale universitetsfolk. Derimod har man undgået at gå i åben diskussion med forskere eller udgivere.

Til dette lobbyarbejde fulgte efter nævnte SPARC en europæisk organisation SPARC Europe samt et hav et tilsvarende organisationer. De ideologiske bannerførere har været Peter Suber hos SPARC og Stevan Harnad redaktør af den effektive men ret ensidige maillist American Scientist Open Access Forum. Herhjemme kontrollerer Styrelsen for Bibliotek og Medier organisationen DEFF, som i

stor udstrækning har haft indflydelse på diskussionen om Open Access. DEFF har yderligere etableret den internationale samarbejdsorganisation Knowledge Exchange.

Denne biblioteksstyrede tilgang til Open Access står ualmindelig stærkt, idet den er statsfinansieret med store midler, samtidig med at forskerne ikke har interesse for området, universiteterne står splittet og forlagene er blevet stigmatiseret.

Danske tidsskrifter uden politisk opmærksomhed

Siden 1998 har der ikke været politisk opmærksomhed om den videnskabelige publicering, mens bibliotekssektoren derimod har fået mere end 350 mio. kr. i udviklingsmidler. Da portostøtten bortfaldt i 2004 blev der ikke givet kompensation til de videnskabelige tidsskrifter.

Mange af videnskabens områder står med meget reducerede publiceringsmuligheder, og det kan frygtes, at en del af potentiel forskning spildes på gulvet, når der ikke er fungerende redaktioner til at tage sig af håbefulde forskeres manuskripter.

Der findes ingen egentlige danske tidsskriftsforlag mere efter Munksgaard er blevet en del af det internationale forlag Wiley-Blackwell.

Det offentliges politik er helt styret af biblioteksområdet, som ikke har forståelse for de barske økonomiske realiteter.

Open Access pionerer aldrig inviteret

Pionererne inden for Open Access og andre danske udgivere er aldrig blevet inviteret til en af de mange konferencer, som den rige bibliotekssektor har afholdt.

Man skulle ellers tro, at det var relevant at høre, hvad Danmarks suverænt største videnskabelige tidsskrift, Ugeskrift for Læger, kunne sige om at have været Open Access siden 2001 (ophørte i 2010). Man kunne også have henvendt sig til undertegnede, som ligeledes bragte Tidsskrift for Arbejdsliv på nettet i 2001. Jeg har endda skrevet mange bøger og artikler om videnskabspublicering, som ville kunne have bragt de praktiske erfaringer ind i en teoretisk sammenhæng.

De nævnte pioner Open Access tidsskrifter har aldrig fået en invitation.

Helt slemt var det for mig ved en nordisk konference om Open Access i samfundsvidenskaben. Mit tidsskrift var på den tid det eneste Open Access tidsskrift i samfundsvidenskaberne, men som redaktør kunne jeg ikke komme på talerlisten, selvom arrangørerne havde efterlyst kvalificerede indlægs- holdere; jeg måtte nøjes med at deltage i diskussionen efter at have hørt lange indlæg fra biblioteksansatte, som havde mange gode forslag til hvorledes man kunne lave det, som jeg mange år forinden havde realiseret ved egne midler.

Open Access pionererne bevidst udelukket

De manglende invitationer til Open Access pionerer lyder alvorligt, men den udelukkelse, som udgivere generelt har været ude for var meget værre.

Bibliotekssektoren har arrangeret mange konferencer, hvis formål var at vise de store fordele ved Open Access. Nogle af de vigtigste møder blev

afholdt på Marienlyst i Helsingør, hvor der ud over biblioteksansatte var nordiske beslutningstagere.

På programmet var naturligvis ingen tidskriftsudgivere, men værre var, at ingen videnskabsredaktører eller udgivere måtte deltage i arrangementet, selvom de tilmeldte sig. Bibliotekerne havde besluttet, at det var et lukket arrangement, hvor udgivere - herunder Open Access pionererne - ikke måtte være med til at diskutere Open Access udgivelse. Beslutningstagerne blev herved forhindret i at erfare, at der fandtes andre synspunkter end bibliotekernes.

Udgivere helt væk fra indflydelse

Efterhånden fik Styrelsen for Bibliotek og Medier, eller rettere, DEFF, hele ansvaret for arbejdet med Open Access. I foråret 2009 var man blevet klar til næste trin i forløbet, nemlig at få regeringen til at vedtage en Open Access politik.

Første led bestod i at bestille John Houghton til at lave en af de Open Access venlige rapporter, som han er kendt for. Næste led var at få overtalt Videnskabsministeriet til at nedsætte et Open Access udvalg, hvilket i realiteten blev overladt DEFF at stå for.

Derfor blev flertallet i regeringens Open Access udvalg biblioteksansatte. Der kom en repræsentant med fra UBVA, så eventuelle problemer med fagforeningerne kunne klares. Der kom en lavere rangerende repræsentant fra Universitets- og Bygningsstyrelsen, som står for de tekniske dele af universitetsverdenen, og ellers et par menige embedsmænd fra Videnskabsministeriet og Danske Universiteter.

Derimod var der ikke én eneste repræsentant fra de mest primære aktører på området, videnskabsredaktører eller udgivere.

Vejen var banet for, at bibliotekssektoren helt på egen hånd kunne gennemføre sin politik.

g til sætte disse spørgsmål på den forsknings-
med politiske dagsorden.
t at
alta- Workshoppens inviterede deltagerkreds
sta- er nøglepersoner, som repræsenterer nor-
g og diske ministerier, forskningsråd, univer-
t sig siteter og forskningsinstitutioner samt
rske forskere og forskningsbiblioteker. Efter
i på den 22. september 2008 vil workshop-
pen være åben for tilmelding efter 'først-
til-mølle' princippet. Læs mere på Nord-
på bibs hjemmeside www.nordbib.net.

Citatet er fra Styrelsen for Bibliotek og Mediers koncernblad, hvor kontorchefen inviterer til workshop om Open Access. "Åben for tilmelding efter 'først til mølle' princippet.

Dette princip gjaldt dog ikke videnskabsredaktører, som blev udelukket fra deltagelse. Ikke engang redaktører med mange års erfaring i Open Access måtte deltage.

Ministerier forhindret i indsigt

Bibliotekernes magtstilling blev løbende cementeret i kraft af den nære forbindelse til ministeriet. Der opstod dog en potentiel fare, da Foreningen af Danske Videnskabsredaktører blev etableret i foråret 2009 som delvist foranlediget af bibliotekernes enerådighed.

En repræsentant fra foreningen protesterede på et møde mod bibliotekernes overtagelse af Open Access politikken, hvilket fik sekretæren for DEFF, souschef i Styrelsen for Bibliotek og Medier, Bo Öhrström, til at erklære over for forsamlingen, at han personligt skulle sørge for, at også videnskabsredaktørerne blev inddraget i arbejdet.

Foreningen leverede kort efter et forslag til Open Access og forventede, at sekretæren ville holde sit løfte.

Det viste sig imidlertid ikke at blive tilfældet. Sekretæren gjorde intet for at inddrage redaktørerne, og han overgav ikke engang DEFF de papirer, som redaktørforeningen havde sendt.

I realiteten har sekretæren tilbageholdt oplysninger for de tre ministerier, som står bag DEFF.

Klage til Ombudsmanden

Fra Danske Videnskabsredaktører ligner det en magtens arrogance, at en offentlig institution på den nævnte måde tilbageholder oplysninger i en sag, hvor samme styrelse har store interesser i klemme. Samtidig har Styrelsen for Bibliotek og Medier ikke i sin funktion som sekretariat for DEFF opfyldt den såkaldte officialmaksimen, hvorefter en offentlig institution af egen drift skal søge at oplyse en sag tilstrækkeligt inden der træffes afgørelse. DEFF har således ikke haft mulighed for at kende vores synspunkter, inden det har truffet beslutninger. Tilmed har Styrelsen for Bibliotek og Medier i sin resultatkontrakt stående, at den skal arbejde for en demokratisk debat. Dette gælder tilsyneladende ikke videnskabsredaktører.

Værst set fra redaktørernes side har været, at specielt Videnskabsministeriet herved ikke er blevet informeret om at danske videnskabsredaktører har været interesseret i at være aktive i indførelse af Open Access. Ministeriet følger tæt med i DEFFs virke via den overordnede ledelse, koordineringsudvalget.

Redaktørforeningen har klaget til Ombudsmanden over, det vi mener er brud på de mest elementære regler for offentlig administration (se bilag). Selvom vi startede sagen i december 2010, har sagsbehandlingen i ministeriet været langsom, og når Ombudsmanden endelig vil træffe afgørelse, har Videnskabsministeriet måske besluttet sin politik på området uden at vide, at den - evt. - bygger på en fejlagtig sagsbehandling.

Er det Videnskabsministeriets bevidste handling?

Man kan stille sig spørgsmålet, om Videnskabsministeriet for lang tid siden har besluttet, at bibliotekssektoren skal bestemme landets politik for videnskabsformidling, eller om bibliotekssektoren dygtigt har manøvreret sig ind, og hvor Videnskabsministeriet efterfølgende må forsvare de rådende magtforhold og ellers se fremad.

Hos Danske Videnskabsredaktører er der ingen tvivl. Hvis bibliotekerne oprigtigt havde ønsket Open Access, ville det naturligst have været at alliere sig med Open Access pionererne blandt udgivere og redaktører. Man har tværtimod forhindret ministeriet i at få kendskab til udgavernes positive interesse.

“Vi har hørt alle synspunkter”

Kritikken af det ensidigt sammensatte Open Access udvalg er fra ministeriets side blevet imødegået med, at alle synspunkter har været hørt. Blandt andet siger videnskabsministeren til Folketinget, at det skal *“være muligt for alle interessenter at fremlægge synspunkter og lytte til såvel nationale som internationale eksperter med erfaring inden for Open Access. Først herefter vil en politisk afklaring af en national Open Access-strategi finde sted.”* Det angives også, at *“hertil har der været konsultationer med forlagsbranchen”*. Altså tilsyneladende en demokratisk proces.

Vi tvivler på, at dette er ægte ment. Open Access udvalget har så vidt vi ved aldrig henvendt sig til udgivere af tidsskrifter. Derimod har det indbudt nogle bogforlag til møde, og selvom et af forlagene også distribuerer tidsskrifter, repræsenterer det ikke tidsskriftsudgivere.

Vi er bange for, at al tale om debatfase og inddragelse af andre kun er et røgslør for, at man indstiller den politik, man oprindeligt havde tænkt sig.

Videnskabsministeriet tager ikke højde for kritik

Trods mange kritiske kommentarer til Open Access udvalgets oprindelige rapport, har udvalget imidlertid blot fremsendt de gamle forslag igen uden væsentlige ændringer.

Efter Videnskabsministeriets Open Access udvalg havde publiceret sit forslag i foråret 2010, fremkom en kraftig kritik i mange af høringssvarene fra nogle af det danske samfunds største aktører i den videnskabelige verden og fra aftagere af viden. Ministeriet bad derfor udvalget om at udarbejde en ny rapport.

Udvalget har ganske rigtigt offentliggjort en ny rapport marts 2011, men man har blot gentaget sine forslag fra den første rapport. Bortset fra to mindre forslag er intet væsentligt ændret. Ingen af de meget alvorlige kritikpunkter er blevet imødegået.

Videnskabsministeriets Open Access udvalg genudgav stort set sin oprindelige rapport igen, på trods af at den havde fået en kraftig kritik fra mange vigtige aktører.

Udvalget indstiller fortsat, at biblioteksansatte skal bestemme udviklingen. Ingen redaktører eller udgivere, som alle har stor viden om videnskabelig publicering, skal være med i det vigtige Open Access udvalg.

Stadig er udvalgets kommissorium om at undersøge de økonomiske konsekvenser ikke blevet opfyldt, lige som udvalget ikke har opfyldt ministeriets ønske om at inddrage den europæiske organisation af videnskabelige udgivere.

Det er ikke til at forstå, at en rapport fra et ministerium ledet af en konservativ minister har så ringe forståelse for, at tidsskrifter skal være økonomisk bæredygtige, og at uafhængige udgivere er bedst til at højne kvalitet og styrke innovation.

Hvis ministeriet ikke skulle huske de kritiske bemærkninger, optrykker vi nedenfor et lille udvalg:

Dansk Industri:

“der kan være en forhøjet risiko for, at specialiserede videnskabelige tidsskrifter mister en betydelig del af deres omsætning, og dermed deres eksistensgrundlag...Det er derfor centralt, at Open Access modellen kan sikre den fortsatte eksistens af de kompetencer, der er opbygget på de videnskabelige tidsskrifters redaktioner.”

Danske Universiteter:

“Danske Universiteter finder det ... bekymrende, at rapporten ikke i tilstrækkeligt omfang redegør for de omkostninger, der vil være involveret i en øget brug af Open Access (og finansieringen af disse). Dette bør undersøges nærmere før der laves en national politik på området”.

DJØF:

“DJØF noterer sig, at størstedelen ... af problemstillinger blot er anført, men ikke søgt løst med rapporten... DJØF anbefaler, at disse også gøres til genstand for debat i form af høring eller lignende...en åben evaluering, der indbefatter alle interessenter – og i særdeleshed forskerne.”
“DJØF finder det afgørende, at forskernes adgang til de bedste publikationskanaler, og deres frie valg af disse, ikke underordnes hensynet til Open Access”.
DJØF ønsker at “henlede opmærksomheden på vigtigheden af, at parallelpublicering ikke afstedkommer en ‘andenrangspublisering’ i form af udgivelse af ikke fuldt ud færdigbearbejdede – dvs. ikke redaktionelt kvalitetssikrede og fagfællebedømte – publikationer.”

Syddansk Universitet:

"Der er ...tale om en meget stor omlægning, og det er uafklaret, hvem der skal betale for Open Access, idet rapporten ikke har forholdt sig til finansieringen, og det er som følge heraf svært at gå ind i rapportens konkrete anbefalinger. Omfanget af de administrative og tekniske omkostninger bør undersøges nærmere, inden endelig afgørelse træffes." "Det er ...utilstrækkeligt beskrevet, hvorledes vi sikrer videnskabelige tidsskrifter med deres kvalitetsstempling af videnskabelige arbejde – en opgave, som universiteterne ikke kan undvære". "En national Open Access-politik for forskning baeret på hel eller delvis offentlig finansiering hører ressortmæssigt hjemme i Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling; det bør derfor være dette ministerium, der synligt som bærer af politikken, og skal DEFF indgå som aktør bør denne forankring kommunikeret utvetydeigt".

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab:

"der ofte ... ligger en væsentlig frivillig indsats fra forskerne og en professionel, ikke-offentlig finansieret proces bestående af peer-review, copy-editing, layout, publikationsform, markedsføring, mv., og at denne indsats er væsentlig for både kvalitet og relevant formidling." "Open Access må ikke indeholde momenter der forringer kvalitet eller fjerner fokus fra vigtige formidlingsaspekter". "Samlet er der behov for fortsat at styrke kvaliteten i forskningspublicering, og implementeringen af Open Access må ikke svække den proces".

Akademikernes Centralorganisation:

"AC finder ...at der er behov for yderligere af-dækning af nogle af de centrale problemstillinger knyttet til en sådan implementering, før der kan lægges op til politiske beslutninger". "det er afgørende, at den valgte implementeringsmodel harmonerer med og understøtter kvalitetssikringen af forskningen". "det [er] vigtigt, at de danske forskere fortsat kan publicere deres forskningsresultater i internationalt anerkendte tidsskrifter". "det [er] også AC's opfattelse, at der endnu ikke

er det nødvendige grundlag for at påbegynde det konkrete arbejde med fx en national Open Access-politik og implementeringen af den." "AC skal derfor anbefale, at næste skridt i processen frem mod en implementering af Open Access i Danmark bliver en analyse af de nævnte problemstillinger...i et sådant analysearbejde inddrages en bredere kreds af aktører fra forskningsverdenen end det var tilfældet i Open Access-udvalget".

Dansk Magisterforening:

Det er "efter DMs overbevisning helt essentielt... for videnssamfundet og for forskerne, at det materiale der kan findes i de åbne repositorier er kvalitetssikret både med henblik på forskningsresultater og faglig relevans. Der skal således stades redaktionel kvalitetskontrol og peer-review og der bør udvikles klare politikker for at sikre dette". "Open Access strategien [kræver], at tidsskrifterne er villige til at acceptere ..parallel-publicering og der skal skabes incitamenter for at sikre dette".

Dansk Forfatterforening:

"Vi ser ...med stor betænkelighed på, at det offentlige påtænker at indføre en ordning, der kan risikere at fjerne det økonomiske grundlag for offentliggørelsen af ny viden på dansk".

Forlæggerforeningen:

"Problemet er ... at hverken Videnskabsministeriet, universiteterne eller forskningsbibliotekerne i øjeblikket har meldt sig til at påtage sig de nye udgifter fremkaldt af det manglende salg af de færdige Open Access-værker. Det er .. særdeles påtrængende, at der hurtigt udarbejdes en langsigtet strategi for løsningen af dette finansieringsproblem...Ellers risikerer man, at en række små og mellemstore akademiske forlag vil blive presset så hårdt, at de kan ende med at skulle lukke helt. Forlæggerforeningen ønsker at advare mod, at disse forlag ofres i en transitionsproces, hvor ingen offentlig instans påtager sig det økonomiske ansvar." Forslaget har i den skildrede fremtidsmodel "ikke taget højde for, hvordan problemet skal løses økonomisk, og man synes heller ikke at have gjort sig klart, hvilke og hvor mange funktioner i videnskabelig bogfremstilling, der faktisk både bedst og billigst varetages af forlag". "Man bør ikke glemme, at forlagsknowhow ikke kan

opnås på nogen uddannelse betalt af det offentlige, men må læres ude i marken på de respektive forlag". "vi går ind for, at der skaffes statsmidler til, at de bedste videnskabelige publikationer fortsat kan forlagsudgives. ...Betaling for [forlagenes] værditilførelse må skaffes via statsmidler, når betalingen ikke længere kan opnås via salg".

DANSK MEDICINSK SELSKAB

Dansk Medicinsk Selskab:

"Det er af stor betydning for forskningens kvalitet, at kun artikler, der har været igennem en peer review-proces bør være omfattet af en Open Access-aftale." Man kunne frygte, "at Open Access ville fokusere på tidsskrifter med lavere impact factor og måske direkte eller indirekte presse forskere til at publicere udelukkende i disse". "DMS [finder] det uheldigt, at Open Access-udvalgets medlemmer udelukkende synes at være rekrutteret fra biblioteksverdenen."

Københavns Universitet:

"Vi tillægger det megen vægt, at de konkrete forslag til løsning af de økonomiske, ophavsretlige, infrastrukturelle m.v. problemer, der knytter sig til en Open Access-strategi og –implementering, bringes ud i en bred høring blandt alle interessenter". Det må "for de forskningsproducerende institutioner se ud, som om en overgang til en OA-forretningsmodel i en meget lang overgangsperiode vil indebære stærkt forøgede publikationsudgifter for institutionen, og dermed reducere handlemulighederne på andre aktivitetsområder." "Vi forudsætter, at den officielle retorik omkring Danmarks implementering af Ministerrådets konklusioner vil være afstemt i forhold til dette ambitionsniveau; universiteterne og de andre forskningsinstitutioner vil ikke have mulighed for at stille en betydelig supplerende finansiering til rådighed." "Vi må anbefale, at de økonomiske, infrastrukturelle og ophavsretlige konsekvenser (både for forskerne, for universiteterne og for de danske forlag) ...gennemanalyseres, før den gøres til national politik."

IT-Universitetet:

"Begrænsning af publiceringsmuligheder bør undgås. IT-Universitetet finder, at det er vitalt for kvaliteten af dansk forskning, at forskere ikke direkte eller indirekte forhindres i at publicere ad de bedst mulige kanaler". Rapporten behandler "ikke i særlig grad, hvordan publicering af forskningsresultater realistisk skal finansieres i fremtiden. Mange tidsskrifter publice-

res af non-profit videnskabelige organisationer, og selv Open Access-tidsskrifter har basale udgifter til redigering der skal dækkes. Det må forventes, at det danske samfund vil blive nødt til at etablere mekanismer til at støtte Open Access publicering for at sikre opretholdelse af et minimum af nationale videnskabelige tidsskrifter. Der kan derfor stilles alvorligt spørgsmålstegn ved om de estimerede udgifter i rapporten vil holde i praksis". Udgifterne til "at oprette og vedligeholde et nationalt Open Access-repositorium finansieret af offentlige midler ...er urealistisk lave".

Roskilde Universitet:

"det forekommer os indlysende, at arbejdet med Open Access ikke kan/skal ske med pisk, men snarere med gulerod".

"Økonomiske og meriterende hensyn bør således under alle omstændigheder tages i betragtning og have primær prioritet."

"RUC vil klart fraråde ...at Den Bibliometriske Forskningsdikator koordineres med en national OA-politik."

"vi er noget skeptiske ved anvendelsen af 1.3 mio. kr. til oplysning, debat og dialog ved hjælp af et medie- og kommunikationsbureau. Oplysning, debat og dialog bør i øvrigt primært på nuværende tidspunkt fokuseres til forskermiljøerne og ikke til den brede offentlighed."

Region Nordjylland:

"Der er ... en betydelig risiko for, at implementeringen vil vanskeliggøre mulighederne for at udgive videnskabelige tidsskrifter i Danmark, fordi tidsskrifterne ikke kan tiltrække abonnenter gennem offentliggørelse af artikler, da disse stilles til rådighed på anden vis. Det medfører en række risici, herunder for at peer review og anden redaktionel bearbejdelse af videnskabelige arbejder helt eller delvist forsvinder." "...udvalget bag rapporten primært har bestået af repræsentanter for biblioteksverdenen, mens der ikke har været repræsentanter for forskningsmiljøerne og de redaktionelle miljøer etc."

Region Sjælland:

"Det er vigtigt, at der tages højde for ... ændringer af opgave/byrdefordelingen for at undgå, at den

lettere adgang til forskningsresultater finansieres af forskningsressourcerne, så Open Access reelt fører til lettere adgang til mindre forskning”.

Region Syddanmark:

”Økonomiske og organisatoriske/bureaukratiske konsekvenser af forslaget er ikke tilstrækkeligt kortlagt”. “Alle nye tiltag, også i forhold til Open Access, skal i størst muligt omfang tænkes sammen med eksisterende procedurer for at holde administrative byrder på et minimum”.

Danmarks Meteorologisk Institut:

”De ressourcemæssige konsekvenser for de ikke-universitære forskningsbaserede institutioner som eksempelvis DMI ikke er udførligt beskrevet i rapporten”.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab:

”Vi vil ... gerne dele vores forskningsresultater frit, om end vi gerne vil beholde vores rettigheder her til.”

Foreningen af Danske Videnskabsredaktører:

” udvalget mangler kompetence på centrale områder f.eks. omkring udgivelsesøkonomi, og at dets forslag derfor uforvarende kan have den alvorlige negative konsekvens, at størsteparten af Danmarks videnskabelige tidsskrifter vil forsvinde.” “ Danske forskere vil ... få deres forhold forringet, idet de vil blive dårligere stillet i den internationale konkurrence, hvis de kun råder over 2. klasses manuskripter, som forslaget lægger op til.”

Tvivlsomme tolkninger af spørgeskemasvar

Vækstlaget i dansk erhvervsliv kræver...

Mit første eksempel på tvivlsom videnskabelig behandling er et aktuelt eksempel fra primo maj 2011, hvor DEFF ønsker midler til sit fremtidige arbejde med Open Access ved at argumentet, at forskere og udviklere på små og mellemstore virksomheder har brug for Open Access. Der bliver tegnet kontrakt med konsulenter, bl.a. engelske Alma Swan, til at udføre en undersøgelse af virksomhedernes interesse.

Man udsøgte sig de 1.000 mest avancerede virksomheder, og man kunne formode, at de var interesserede i at give udtryk for, at de savnede viden.

Imidlertid var der kun 98 virksomheder, som svarede, og kun 55 af dem angav, at de lejlighedsvis manglede adgang til viden.

Konsulenterne til rapporten var klar over, at deres statistiske grundlag var meget spinkelt, og de skrev anstændigvis, at ”*The sample ... should not be interpreted as representative of SMEs*” (s. 7). Den efterfølgende pressemeddelelse fra DEFF sagde derimod: ”*Vækstlaget i dansk erhvervsliv kræver øget adgang til forskningsresultater*”. Det må man kalde en fortolkning, som i hvert fald for personer med kendskab til statistik må påkalde sig opmærksomhed.

Rapporten var imidlertid udgivet i samarbejde med Forsknings- og Innovationsstyrelsen, som ligeledes sendte en pressemeddelelse ud. Den var faktisk i den anden grøft, hvor videnskabsministeren kom med meget generelle ønsker til at virksomheder skulle have den viden, de har brug for og uden at referere til rapportens resultater.

Ministeriet har nok også lugtet, at der var noget galt. Det havde selv 11 dage forinden udgivet rapporten ”Ny viden til mindre virksomheder” fra ekspertgruppen under regeringens vækstforum, hvori ordet Open Access overhovedet ikke var nævnt.

”Et massivt flertal blandt danske forskere bakker op om, at der bør stilles krav”

Samme Alma Swan er nævnt i forbindelse med en undersøgelse af tilsvarende karakter, som Ingeniøren offentliggjorde d. 17. februar, at forskerne massivt ønskede ikke alene Open Access, men også at forskerne skulle tvinges til at publicere Open Access. Uforvarende troede dagbladet Information på historien, og videreformidlede d. 21. februar, at et massivt flertal af adspurgte 1.500 forskere havde bakket op om gratis adgang til videnskab. Information var desværre kommet til at kolportere endnu en tvivlsom undersøgelse. Forskerne blev af tidsskriftet Ingeniøren - efter en længere og ikke neutral præsentation af Open Access - spurgt om: ”*Udgangspunktet er, at der så vidt muligt skal være fri adgang til resultaterne af offentligt finansieret forskning*”. Det er i Ingeniørens udlægning blevet til, at hvis folk tilsluttede sig dette, så gik de ind for at: ”*der bør stilles krav om gratis og fri tilgængelighed på*

internettet til forskningsartikler, uanset hvilket videnskabeligt tidsskrift artikler er offentliggjort i". Der var heller ikke tale om, at et massivt flertal har sagt ja, idet kun 350 - altså 23 % - svarede positivt. Der var altså kun et mindretal af de adspurgte forskere, som støtter den præsenterede form for Open Access. Tilmed var forskerne specielt udvalgt blandt de tekniske videnskaber, som formodedes at være mest positiv over for Open Access.

"What Scientists Think about Open Access Publishing"

En af sværvægterne blandt de tvivlsomme undersøgelser er projektet SOAP, som igennem en årrække har fået penge fra EU. Bag undersøgelsen stod ellers så agtværdige institutioner som Max Planck Digital Library, CERN, flere store forlag og et forskningsråd.

Man har analyseret svar fra godt 38.000 forskere, hvoraf de 89 % syntes, at Open Access var en fordel for deres emneområde. Hertil kommer en lang række analyser af deres svar i øvrigt.

Hovedkonklusionen var, at forskere: "showing an overwhelming support for the idea of open access".

Antallet af besvarelser er stort, men undersøgelsens problem er, at man havde sendt spørgeskemaer ud til 1½ mio. forskere, hvorfor det var under 2,5 %, som havde svaret og altså 2,3 % som mente at Open Access var en fordel.

Det svarer til, at man spørger en mandlig forsamling på 43 personer, om at gå i kvindetøj. En af disse personer svarer, at han synes at kvindetøj er godt, hvorefter udsagnet bruges til at sige, at alle 43 mænd er til drags og går ind for dametøj.

En undersøgelse af denne art ville aldrig være blevet optaget i et videnskabeligt tidsskrift inden for statistisk analyse, er min påstand - det skulle da lige være som et eksempel på misbrug af statistik.

Men det er sigende, at Open Access tilhængere både kan få finansieret undersøgelser af denne tvivlsomme karakter og ikke mindst kan slippe af med at bruge dem i agitationen for Open Access, uden at nogen fra forskerverdenen for alvor kritiserer det.

Omkring Open Access

Tidsskriftsudgivere pionerer ved Open Access

Det første danske videnskabelige tidsskrift på nettet blev udgivet i Open Access i 1996 længe inden begrebet Open Access var introduceret. Det første tidsskrift var *First Monday*, som direktør Anders Geertsen på det daværende store internationale danske forlag Munksgaard (i dag en del af Wiley/Blackwell) etablerede i 1996. Det internationale tidsskrift havde en amerikansk domineret redaktion og handlede i stor udstrækning om internettet. Det gjorde et stort nummer ud af at være gratis og frit. Desuden var det peer-review bedømt, som amerikansk inspirerede tidsskrifter skulle være på det tidspunkt. Tidsskriftet blev solgt to år senere til udlandet, og lever stadig i bedste velgående.

I nettets første år var det besværligt og dyrt at have en hjemmeside. Det ændredes efterhånden som netadgange blev hurtigere. I slutningen af 1990'erne kunne det koste under 1.000 kr. om året og i skrivende stund en tiendedel. Alle havde efterhånden økonomiske muligheder for at have hjemmesider, og det fik videnskabelige selskaber og tidsskrifter også. Således kom KVINFO på nettet i 1995, og takket være tilstrækkelige økonomiske tilskud, kunne dets *FORUM for køn og kultur* i 1998 blive relanceret som Danmarks første gratis online kulturtidsskrift. *Tidsskrift for Arbejdsliv* kom på nettet som det første danske peer-review bedømte videnskabelige tidsskrifter i 2001. Der var et års "spærretid" af hensyn til økonomien, så abonnenterne havde et incitament til at fortsætte.

Samme år kom Danmarks største videnskabelige tidsskrift på nettet i fuld udstrækning, da *Ugeskrift for Læger* nu leverede hele sit indhold med det samme. Tidsskriftet var på nettet indtil 2010, hvor

der blev lukket for den frie adgang, da tidsskriftet fik problemer med økonomien, hvorfor det økonomiske tab ved den fri adgang måtte stoppes.

Flere tidsskrifter er dukket op på nettet, og udgivelse af bøger og mange andre slags publikationer er kommet til.

Hvorfor Open Access ikke er slået igennem

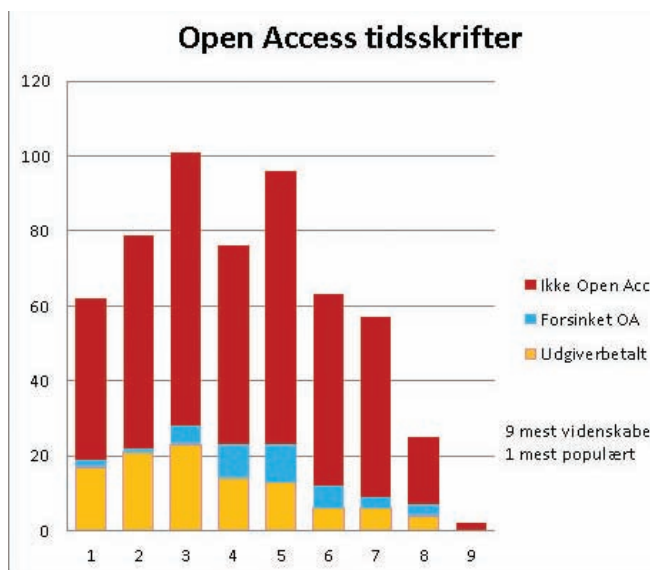
Med de store fordele og mere end 15 års erfaringer skulle man tro, at alle tidsskrifter ligger på nettet. Det er imidlertid ikke tilfældet. En opgørelse i 2008 viste, at kun 11 % af landets tidsskrifter var Open Access med umiddelbar publicering og altså 89 %, som ikke var det.¹⁷

Tallet gælder de 246 mest videnskabelige tidsskrifter.¹⁸ Hvis vi tilsvarende ser på de populærvidenskabelige tidsskrifter, er andelen af Open Access tidsskrifter dog større, hvor 15 % af 314 tidsskrifter er gratis tilgængelige. Det er især nyhedsbreve fra institutioner og organisationer som f.eks. *Miljønyt* fra Miljøstyrelsen og *DSKS-nyt* fra Dansk Selskab for Kvalitet i Sundhedssektoren. Tillige er der en del reklamefinansierede tidsskrifter, som på nettet kan opnå endnu flere reklameindtægter. Det er tilfældet med *Helse* og *Gartneridende* fra Dansk Erhvervsgartnerforening. Tidsskrifterne er dog meget blandede, hvor store og magtfulde foreninger som Advokatrådet og Danmarks Lærerforening har lagt deres medlemsblade på nettet, hvor der indimellem findes korte forskningsrelevante artikler. Det er også i denne gruppe der fandtes rene statslige og kommunale udgivelser som f.eks. *Humaniora* fra Forsknings- og Innovationsstyrelsen, *AKF Nyt* udgivet af kommuner og regioner og *Miljø og Sundhed* fra Sundhedsministeriet.

De laveste frugter er plukket

Udgiverne bag de mest videnskabelige Open Access tidsskrifter var forholdsvis mange institutioner. De har en interesse i at markedsføre sig, og bidrog derfor med store beløb i forhold til andre tidsskrifters økonomi.

Blandt institutionerne fandtes mange statslige eller i hvert fald statsfinansierede institutioner, f.eks. Socialforskningsinstituttet med *Social Forskning*, Dansk Polarcenter med *Polarfronten* og Statsbiblioteket med *Tidsskrift for Sprogforskning*.

Det er kun en mindre del af de danske videnskabelige tidsskrifter, som i dag findes i Open Access. Oversigten fra 2008 viser totalt 19 % OA tidsskrifter, hvoraf de 8 % var af den forsinkede model (blå farve) og 11 % betalt af udgiveren (gul farve).

Figuren viser alle videnskabelige tidsskrifter kategoriseret efter kvalitet, hvor 9 til højre er af højeste kvalitet, mens 1 til venstre er de mest populære tidsskrifter.

Den næststørste gruppe var de faglige professionsforeninger som DJØF med bl.a. *Juristen*, Dansk Tandlægeforening med *Tandlægebladet* og Den Danske Dyrslægeforening med *Dansk Veterinærtidsskrift*. Det var store og økonomisk stærke foreninger, og de havde ofte tillige store indtægter fra annoncer (*Ugeskrift for Læger* fra Den Almindelige Danske Lægeforening havde på det tidspunkt årligt ca. 23 mio. i indtægt). En hel anden type udgivelse er *Ugebrevet A4* udgivet af LO.

Størstedelen af Open Access tidsskrifterne har altså institutioner bag sig, og som samtidig har stor mulighed for at styre og kontrollere indholdet.

Selskaber og foreninger uden snævre professionsinteresser er langt den største gruppe af selskaber, men de stod kun for en meget lille del af Open Access tidsskrifterne. Det er f.eks. Dansk Historisk Fællesråd med *Historie On-line* med en stærk anmelderafdeling, Dansk Matematisk Forenings *Mattilde* og Det Kongelige Danske Geografiske Selskab med *Geografisk Tidsskrift*.

Den sidste gruppe tidsskrifter med en meget svag eller ingen forening bag tidsskriftet, står tilsva-

rende svagt blandt OA tidsskrifterne. Det er tidsskrifter som *Filmmagasinet 16:9*, *Kritisk Debat* og *Foucault Studies*, som viser, at det kan lade sig gøre at drive et levende tidsskrift uden større organisatorisk basis.

Generelt er den store dominans af tidsskrifter udgivet på papir og efterfølgende også udgivet digitalt. Denne dobbeltpublicering har de fleste stadig. Derimod er antallet af tidsskrifter etableret fra grunden som digitale tidsskrifter, "greenfield" tidsskrifter, forbavsende lille. Antallet er faktisk lavere end antallet af nye papirtidsskrifter. Mens der 1999-2008 var blevet etableret 7 rene digitale tidsskrifter, blev der i samme periode etableret 17 papirtidsskrifter. Open Access kan ikke siges at stå stærkt stærk bevægelse blandt tidsskriftsudgivere.

Det er der naturligvis en meget god forklaring på. Open Access er i sine forskellige modeller ikke økonomisk bæredygtig uden at det offentlige støtter. Generelt er det de stærke organisationer og selskaber, der har etableret OA tidsskrifter, mens de svage miljøer – med visse undtagelser – ikke er stærkt repræsenteret. Det tyder på, at det er de laveste frugter, der er blevet plukket.

Hvorfor ikke publicere Open Access?

Hvad er det, som forhindrer de øvrige i at blive OA? Man kan tænke sig mange faktorer. De mest oplagte er konservatisme, svag organisation og økonomi.

Hvis vi tager konservatisme først, så er det helt sikkert, at den findes. I hvert fald findes der endnu enkelte tidsskrifter, som ikke har en hjemmeside på nettet. Det må i dag betragtes som et udslag af konservatisme, idet der i periferien af et tidsskrift bør findes en skoleelev, som i det mindste kan lave en hjemmeside med adresse og telefonnummer.

Også blandt tidsskrifter med hjemmesider findes der utvivlsomt konservatisme. Den kommercielle del af udgivervirksomheden herunder at etablere en distribution og opmærksomhed på nettet, er ofte prioriteret lavt i forhold til interessen for at højne kvaliteten af artiklerne. Mange tidsskrifter havde endda i mange år undladt at reklamere for deres tidsskrift, og når selv tidsskrifter med dårlig økonomi ikke har redaktører med sans for hvervning af nye abonnenter og derved fastholdelse af indtægter, er det svært at etablere noget nyt og fremmed som Open Access.

Udgifter til Open Access kontra bogtrykt

Årsagen til den manglende overgang til Open Access ligger i manglende økonomi, angiver de danske tidsskrifter. En analyse af tidsskrifternes regnskaber afslører da også, at økonomien som oftest blot lige balancerer, og at blot afmeldinger fra få abonnenter vil betyde et negativt økonomisk resultat.¹⁹

Vi har analyseret en del regnskaber, hvor vi har set på økonomien ved at udgive et rent Open Access tidsskrift versus det hidtidige abonnementsbaserede trykte tidsskrift.

Nedenfor er angivet et typisk regnskab. Heri indgår udgifter til nødvendig sekretærstøtte og et rimelig højt serviceniveau, når travle seniorforskere sidder i redaktionen; de er forudsætningen for en høj kvalitet. Tidsskrifterne er peer-review bedømt, hvorfor der ikke alene skal holdes styr på aftaler

med forfattere, men også på peer-review bedømmere. Artiklerne er af høj kvalitet, hvorfor der er udgifter til korrekturlæsning, copy editing, tegnere og lay out. Tidsskrifterne er landsdækkende, hvilket betyder rejser og organiserede redaktionsmøder.

Regnskabet medtager kun de direkte udgifter, mens andre institutioner betaler for forfattere, redaktører, peer-review bedømmere og anmelderes arbejde. Disse udgifter må formodes at være udgivelsesformen uvedkommende, da de er de samme ved et digitalt og trykt tidsskrift.

Hvis tidsskriftet udgives i Open Access fra dag ét, vil den bogtrykte del ikke kunne betale sig. Men samtidig vil der altså mistes overskuddet på salg af den bogtrykte udgave, som i virkeligheden har finansieret størstedelen af tidsskriftets redaktionelle udgiver. Altså er bogtrykt udgivelse en betingelse for en udgivelse!

Udgivere

1996	Første OA tidsskrift
2001	Tidsskrift for Arbejdsliv
2001	Ugeskrift for Læger
2010	

Biblioteker

Anbefalinger til OA

Open Access var oprindeligt startet med initiativer fra udgiverne med First Monday etableret af landets største forlag Munksgaard. Efterhånden har bibliotekerne overtaget initiativet, og har nu helt fortrængt udgiverne. Der er således et flertal af biblioteksansatte i Videnskabsministeriets Open Access udvalg, men ingen udgivere.

Regnskaberne fra et typisk dansk tidsskrift viser, at det er solget af den bogtrykte udgave, som betaler for en god del af det redaktionelle arbejde. Hvis tidsskriftet skal udgives i Open Access, skal der tilføres midler som kompensation for de mistede salgsindtægter.

Regnskab, redigering af tidsskrift

Udgifter

red.møder, redaktion	13.052
sekr. lay out, copy editing	50.880
redaktionssekretær	28.000
web, programmering mv.	11.585
billeder, royalt	8.925
korrektur	9.700
administration	27.581
revision, regnskab	11.497
diverse	14.942
i alt	160.576

Indtægter

tilskud	47.500
diverse	309
i alt	47.809

underskud 112.768

Regnskab, bogtrykte del af tidsskrift

Udgifter

adm. abonnement	65.063
trykkeri	110.404
porto	63.535
diverse	2.368
i alt	194.556

Indtægter

abonnement	227.634
løssalg	18.033
copydan	37.100
distr. tilskud	7.388
annoncer	850
diverse	17.000
i alt	308.005

overskud 113.449

Danske tidsskrifters mange problemer

Salg af abonnementer på det bogtrykte tidsskrift har altså grundlæggende betalt hoveddelen af de redaktionelle udgifter.

Desværre har salget af abonnementer de seneste år været for nedadgående, hvilket har forværret mange tidsskrifters økonomi. Mere end 100 tidsskrifter har måttet indstille driften i den seneste årrække, og samtidig har tidsskrifter udgivet i Open Access måtte stoppe den gratis adgang for at sikre et tilstrækkeligt antal abonnenter. Dette har været tilfældet for flagskibet i dansk tidsskriftsudgivelse, Ugeskrift for Læger.

Den aktuelle situation i 2011 er dybt alvorlig. Portostøttens bortfald i 2004 betød, at alle danske tidsskrifter pludseligt mistede et relativt stort generelt tilskud. Kulturministeriet kompenserede straks de tidsskrifter, som hørte under dette ministeriums område, mens Videnskabsministeriet derimod forholdt sig passivt. Derved mistede tidsskrifter med et slag ofte mere end 20 % af deres økonomi samtidig med at portoet steg kraftigt.

Mange tidsskrifter har i flere år haft et negativ økonomisk resultat. Egenkapitalen er spist op, og endnu i år ophører tidsskrifter på grund af dette økonomiske indgreb.

Tidsskrifterne var i forvejen presset af en nedgang i antallet af abonnementer forårsaget af færre biblioteker, hvor antallet af biblioteker siden 1980 er blevet halveret.

Bibliotekerne har indirekte været årsag til yderligere nedgang i antallet af abonnenter. Et stærkt effektiviseret biblioteksvæsen takket være IT har gjort adgangen til tidsskrifter meget mere effektivt. Biblioteksvæsenet behøver kun få abonnenter for at dække hele landets behov for tidsskrifter, idet det samme abonnement kan udlånes til andre biblioteker, hvor lånere efterspørger.

Det er heller ikke mere nødvendigt at abonnere på et tidsskrift for at følge med i et fags forsk-

ning. Der findes så mange hjemmesider og digitale tjenester, at det ikke mere er nødvendigt selv at få tidsskrifterne ind af brevsprækken. De løbende fortegnelser over årets udgivelser er blevet unødvendige, idet søgninger på nettet eller bibliotekskataloger let kan finde den forskning, man skulle efterspørge.

Alle disse negative forhold over for abonnentet har medført en negativ spiral. Svigtende indtægter har betydet nedskæringer i sidetal og/eller redaktionelle ressourcer, hvilket har givet en ringere kvalitet, som igen har givet et ringere incitament for folk til at abonnere. Den negative spiral er sat i gang.

Selvom det koster få hundrede kroner for at få en hjemmeside på Internettet, er det dyrt, hvis et tidsskrift skal publicere digitalt på samme niveau som de "rigtige" professionelle forlag gør det i udlandet. Det kræver specielt udviklede IT-systemer, og det kræver nye administrative rutiner. Da de fleste danske tidsskrifter udgives på små forlag eller af kredsen bag tidsskriftet selv, har kun få tidsskrifter fået en professionel digital publicering.

Aktuelle status for Open Access

Billedet fra den danske undersøgelse går igen i en international undersøgelse.²⁰ Indtægter fra medlemskab, reklamer, sponsering og abonnementer er med til at finansiere en formidling af gratis artikler. Betaling for optagelse af artikler findes dog (den gyldne Open Access), men betyder relativt lidt.

Undersøgelsen viste, at i 2009 lå publiceringen i Open Access på 8-10 % af verdenens videnskabelige udgivelser.

Der fandtes i øvrigt en meget skæv repræsentation af tidsskrifter, hvor STM området dominerede, mens HSS næsten var fraværende.

Der var dog kun medtaget engelsksprogede tidsskrifter i undersøgelsen, og den omfattede udelukkende en umiddelbar Open Access, men ikke den forsinkede udgivelsesmodel.

De forskellige Open Access modeller

Grøn Open Access: anden classes manuskripter

Som forsker skulle man ikke forvente, at man fra Videnskabsministeriet ville foreslå, at forskere og studenter fremover skal nøjes med at læse manuskripter, og at ministeriet ikke vil prioritere, at de får de egentlige gennembearbejdede artikler til rådighed.

Det er ikke desto mindre det, som Videnskabsministeriets Open Access udvalg har lagt på bordet i deres forslag. Ifølge den grønne Open Access skal forskere arkivere deres manuskripter til en artikel. Manuskriptet skal lægges i en database, hvortil alle har adgang uden at abonnere på det tidsskrift, hvor artiklen er publiceret.

Vi mener, at det er uambitiøst. Det er faktisk også en hån mod både forskere og videnskabsredaktører, som gør en stor indsats for at levere artikler af højeste kvalitet.

Store samfundsmæssige tab

John Houghton har for Danmark og andre lande påstået store økonomiske fordele. Udregningerne bygger på forudsætningen, at nytteværdien, altså kvaliteten af et manuskript og den færdige artikel, er identisk.

Men kvaliteten er ikke den samme; derfor skal en forsker bruge længere tid, hvis tilnærmelsesvis den samme nytteværdi skal opnås. I det følgende angives dette ekstra tidsforbrug.

a) det tager længere tid at læse et manuskript end en lay outet artikel

Mange læseundersøgelser viser store forskelle i læsehastighed mellem et godt og et dårligt lay out. F.eks. ifølge Moriarty 1986 er forskellen i læsehastigheden betydelig mellem forskellig linje længder – undertiden 20 %. Selvom et tekstbehandlingssystem giver et bedre resultat end hvad skrivemaskiner kunne levere i 1986, er der stor forskel i læsehastighed.

Ikke mindst illustrationer og tabeller er tidsrøvende, hvis de ikke formidler indholdet maksimalt.

For læsning af artikel på 15 minutter, vil 2 % svare til 18 sekunders forøgelse.

b) det tager længere tid at læse et manuskript end en copy edited artikel

Sproget er gennem copy editing blevet forbedret, og begreber rettet til tidsskriftets standard. Denne præcision er vigtig for den videnskabelige kommunikation. Den er svær at fastsætte kvantitativt, men alene brugen af fælles begreber gør det lettere at forstå den færdige artikel. For en artikel læst på 15 minutter, vil 1 % svare til 9 ekstra sekunder.

c) manuskripter er længere end de trykte artikler.

Det tager længere tid at læse en lang artikel end en kort. Manuskripter får ofte forkortet hele afsnit – 10 linjer på en artikel i længden 20 sider er 2 %.

Længere tid for at læse

manglende lay out	2%
upræcist sprog	1%
længere tekst	2%
fremskaffelse originalartikel	2%

Længere tid ved litteratursøgning

litteratursøgning ringe hos Google	2%
manglende digitale referencer	1%

Manuskripter er af dårligere kvalitet end de færdige artikler. Der skal bruges en del mere tid på at læse dem. Den grønne Open Access kan derfor betyde, at der bliver udført mindre forskning.

d) den originale artikel skal ofte anskaffes.

Man kan ikke citere fra et manuskript, der ikke har sidetal, og når man ikke ved om manuskriptets oplysninger også findes i artiklen. Fra Southampton University ved vi, at der ofte mangler basale oplysninger som forfatternavn, titlen er forskellig fra manuskript til artikel, store passager er forkortet væk, og der er foretaget mange ændringer. Copy editing har ændret selve teksten, så ordret citat skal tages fra den originale artikel.

Derfor skal der bruges tid på at få fat på artiklen. Samtidig skal den delvist læses igen.

Dog skal ikke alle artikler genanskaffes, idet mange tekster kun bliver skimmet.

En undersøgelse vil kunne give et nøjagtigere svar, men jeg vil lavt sat skyde på 2 %

e) søgefacilitet er bedre hos forlag end Google

1) det er lettere at finde de rette artikler i en forlagsdatabase end via Google.

Artikler i forlagsdatabaserne er opmærket i XML og har andre søgefaciliteter inkl. emneord påført af eksperter. Institutional repositories har en simpel arkivering af flade filer.

Det tager derfor meget længere tid at finde den rette artikel – hvis det i det hele taget er muligt.

Hvis litteratursøgning tager fire timer, vil en 2 % forlængelse af søgetiden være 5 minutter.

Optimal søgning er forudsætning for højeste kvalitet. Hvis man ikke opdager et forskningsresultat, og derved udfører det samme forskningsforløb igen, vil det samfundsmæssige spild ved gentagelsen være nær 100 % - vel at mærke af hele forsknings-tiden og ikke kun litteratursøgning og -læsning.

2) det er lettere at finde oplysninger ud fra HTML udgave af artikel

Mange artikler indeholder links til tilhørende data eller har mulighed for at navigere fra henvisningen i teksten til noterne. Man kan fra noterne klikke og straks få henvisningen i original – det kan manuskripterne ikke.

Selvfølgelig kan man forsyne manuskripterne med disse data, men det vil da være samfundsmæssigt spild, at forlagenes arbejde gentages.

I en søgeproces på fire timer vil en 1 % forlængelse af søgetiden være 2½ minut. Denne forlængelse vil svare til manuel søgning på en enkelt artikel, og i virkeligheden vil man sikkert tjekke adskillige mange litteraturhenvisninger.

Hvis verdens forskere skal bruge 5 - 10 % mere tid på at læse artikler, forringes forskningens produktivitet væsentligt. De optimistiske forventninger til Open Access falder helt til jorden og erstattes af en nedgang i mængden af verdens forskning, som kan give alvorlige konsekvenser for samfundet.

Grøn Open Access ikke bæredygtig

Den grønne Open Access er ikke en egentlig udgivelsesmodel, idet den udnytter, at en udgiver udfører det redaktionelle arbejde, mens databasvæerten

får dette arbejde gratis. Det er i diskussioner blevet stillet spørgsmålet, om den ikke er en parasit, som stylder på andres indsats (Will the parasite kill the host?)²¹, og vores mening er, at den ville være negativ for den videnskabelige verden ved at underminere tidsskrifternes økonomi. Udgiveren af tidsskriftet får ikke kompensation for mistede indtægter, hvis abonnenter afmelder deres abonnement.

At der vil ske massive afmeldinger, er ligesom tyngdekraften inden Newton. Alle ved at æblet falder ned; vi behøver ingen videnskabsfolk til at diskutere, om æblet falder ned.

Gratis ydelsers indflydelse på markedsmekanismer er ganske velkendt i det private erhvervsliv, og disse mekanismer findes naturligvis tilsvarende omkring videnskabelige tidsskrifter. En person har tegnet abonnement for at sikre sig et produkt. Når et næsten tilsvarende produkt tilbydes gratis, er der intet incitament til denne udgift, og abonnementet vil derfor blive afmeldt.

Forskere skal fortsat have adgang til de publicerede artikler. For størstedelen af abonnere ikke-forskere vil et manuskript af en lavere kvalitet derimod være tilstrækkelig, hvorfor de vil afmelde.

En gennemgang af eksisterende grønne Open Access arkiver viser, at der er stor forskel på kvaliteten af manuskripter og de færdige artikler.

Til at illustrere dette er taget et manuskript fra arkivet på Southampton University, som ellers af Open Access tilhængere påstås at holde en høj kvalitet.

Markeringen på den færdige artikel til højre viser de steder, hvor artiklen afviger fra manuskriptet. Ikke engang titlen er korrekt i manuskriptet.

The image shows two versions of a scientific article. On the left is a manuscript with a title: "A Spectroscopic Study of the reaction between Br₂ and dimethyl sulphide (DMS) and comparison with a parallel study made on Cl₂ + DMS: possible atmospheric implications". The authors listed are "Sonya Beccacci, J. Steven Ogden and John M. Dyke". On the right is a published version of the article with a title: "Spectroscopic study of the reaction between Br₂ and dimethyl sulfide: a comparison with a parallel study made on Cl₂ + DMS: possible atmospheric implications". The authors listed are "Sonya Beccacci, J. Steven Ogden and John M. Dyke". Red circles highlight several differences: the manuscript title uses "sulphide" while the published title uses "sulfide"; the manuscript title uses "and comparison with a parallel study made on Cl₂ + DMS" while the published title uses "a comparison with a parallel study made on Cl₂ + DMS"; and the authors' names are slightly different in the published version. The published version also includes a date "Received 28th August 2009, Accepted 12th December 2009" and a DOI "10.1039/b911756h".

Figure ES: Relative risks of scenarios

Den engelske rapport fra RIN angiver de potentielle farer ved de forskellige udgivelsesformer.

Den grønne Open Access vurderes til at kunne være den største risiko for et velfungerende publiceringssystem.

Det skal også nævnes, at grøn Open Access vil skævvride bibliotekernes statistik. De vil kunne tro, at tidsskrifter, var af ringe interesse, hvor virkelighed var, at mange brugere benyttede dets arkiverede manuskripter. Risikoen er derfor stor, at biblioteker afmelder meget udbredte og nyttige tidsskrifter.

Presset universitetsbibliotek afmeldte centrale tidsskrifter

Der findes mange eksempler på, at Open Access tidsskrifter afmeldes, hvis biblioteker bliver presset på deres økonomi, selvom tidsskrifterne er centrale for vedkommende biblioteks forskere.

Da Tidsskrift for Arbejdsliv i 2001 indførte Open Access (forsinkede version), afmeldte 13 % af abonnenterne straks deres abonnement. Blandt opsigelserne fandtes centrale biblioteker, bl.a. Danmarks Pædagogiske Bibliotek, som altså ikke er med til at finansiere tidsskriftets redaktionelle arbejde, selvom

- tidsskriftets hovedredaktør var ansat på universitetet
- universitetets forskere skrev i tidsskriftet
- tidsskriftet benyttedes i universitetets undervisning
- tidsskriftet benyttedes i universitetets forskning

Tidsskriftet er landets førende inden for sit emne og optaget på Videnskabsministeriets liste i den "bibliometriske forskningsindikator". Alligevel reagerer det mest venligssindede bibliotek økonomisk rationelt: afmelding.

Stærke og svage udgivere

Der er stor forskel på tidsskrifter og deres evne til at

modstå opsigelser. De stærke tidsskrifter udgivet af fagforeninger har et moderat fald. Det er heri første bølge af Open Access tidsskrifter befinder sig (se tidligere kapitel om Barrierer for Open Access).

Hvis ingen stærk organisation står bag, er frafaldet 13 – 22 % det første år ved forsinket Open Access. Frafaldet fortsætter de kommende år, men på et lavere niveau.

Rene Open Access tidsskrifter har som regel større frafald. Der er set frafald på over 40 % første år. Open Access betyder altså afmelding af abonnenter.

Bibliotekerne vil ikke afmelde alle tidsskrifter. Forskerne i rige og magtfulde videnskabsgrene vil naturligvis kræve, at de vigtigste tidsskrifter på deres område skal være tilgængelige; forskere i fattige og svage områder som f.eks. humaniora og samfundsvidenskab vil opleve massiv opsigelse. Denne mekanisme kender vi fra i dag, hvor universitetsbiblioteker indkøber tidsskrifter i STM-videnskaberne, mens indkøb af bøger i humaniora og samfundsfag nedskæres.

De største forlag styrkes, når de fastholder abonnement på deres vigtigste tidsskrifter mens konkurrerende tidsskrifter opsiges, hvorved de stærke mister konkurrenter.

Kun mindre del kan publiceres

Det vil kun være en lille del af verdens forskning, som kan blive publiceret igennem grøn Open Access. Forlagene stiller allerede i dag betingelser til forskerne for at ville publicere deres manuskripter. Især vil de forhindre, at forskerne publicerer manuskriptet andetsteds for at beskytte en sund udgivelsesøkonomi.

Dette forhold blev Videnskabsministeriets Open Access udvalg opmærksom på. I sin første indstilling blev påstået, at 90 % af al forskning kunne blive publiceret, men i sit andet forslag var forholdet blevet undersøgt, hvor man fandt, at kun 42 % af forskning kan blive publiceret i disse arkiver.²²

I realiteten kan en stor del af manuskripterne imidlertid ikke publiceres Open Access, idet mange forlag betinger sig en beskyttelsesperiode. Til eksempel kræver det store forlag Wiley-Blackwell restriktioner på op til to år afhængig af tidsskrift.

Stort projekt om grønne arkiver

Der kan være store negative konsekvenser af den grønne Open Access. Det er baggrunden for, at der er etableret et stort europæisk projekt, Publishing and the Ecology of European Research, PEER, til at undersøge de konkrete forhold. Projektet udføres i samarbejde mellem udgivere, arkiver og forskere.

Projektet vil blive afsluttet i 2012. Det vil give svar på mange af de eksisterende tvivlsspørgsmål. Det vil derfor være meget fornuftigt ikke at kaste sig ud i eksperimenter men afvente det fyldige baggrundsmateriale inden en beslutning tages.

Af de foreløbige resultater har man fundet, at forskerne er uinteresserede i Open Access. Under 2 % af forskerne publicerer frivilligt. Grøn Open Access er derfor tilsyneladende kun en mulighed, hvis udgiverne leverer materialet.

Generelt er grøn Open Access meget kompleks, dyrt ved at være arbejdsintensivt og langt fra det ideelle.

Vurdering af gylden Open Access

I modellen gylden Open Access publiceres forskningsartikler i tidsskrifter, som alle og enhver kan læse uden abonnement. Publiceringen betales af forfatteren eller i realiteten rettere af forfatterens institution. Tidsskriftet modtager et beløb, som det selv fastsætter.

Modellen er egentlig ikke ny, idet abonnementsbaserede og bogtrykte tidsskrifter i visse fag i mange år er blevet finansieret helt eller delvist efter denne model i USA. Det har derfor været let at udvide modellen til Open Access publicering.

Der er ved at opstå en standard for betaling for tidsskrifter. Betalingen varierer, men der er alligevel ved at være en standard for betaling på omkring 20.000 kr. for de virkelig store tidsskrifter, og nogle tusinde kr. mindre for mindre eftertragtede tidsskrifter at publicere i.

De højest rangerede tidsskrifter har den største refusionsprocent. Ved en afvisning på 90 % af artiklerne, skal 10 artikler bære udgifterne til 100 artikler - altså betalingen for en artikel skal dække udgifterne til 10. Ved en afvisning på 50 % skal 50 dække 100, hvorfor en artikel her kun skal dække udgifter til to artikler. Derfor er det naturligt, at de mest eftertragtede tidsskrifter kræver et større honorar end mindre eftertragtede.

I princippet er modellen økonomisk bæredygtig. Der vil blive opkrævet tilstrækkelige midler til at artiklerne kan blive behandlet og udgivet.

Der er imidlertid en lang række negative faktorer ved modellen omkring forskningsfrihed, når det ikke er kvalitet, men penge, som bestemmer om et værk skal publiceres. De fleste af disse indvendinger vil vi ikke diskutere her, men blot trække et enkelt aspekt frem, som diskvalificerer modellen til at være en universel løsning på de danske tidsskrifters publicering.

Institutionsløse forskeres arbejde mistes

Langt fra alle forfattere har en institution i ryggen til at betale for den gyldne publicering. Ifølge en foreløbig undersøgelse, er det op mod 25 % af forfatterne i de "tørre" videnskaber, som ikke har nogen institution i ryggen til at betale de nævnte ret store afgifter for at få sin forskning publiceret.

Vi ville gerne have givet en detaljeret analyse af problemet, men har fået afslag på at benytte uddrag af grundmaterialet fra Den Bibliometriske Forskningsindikator.

Vores foreløbige undersøgelser har vist, at det f.eks. i fagene historie og sociologi er op mod 25 % af forskerne, som ikke har institutioner til at betale. Forfatterne er til eksempel arbejdsløse. I denne gruppe findes nogle af de mest lovende forskere, som lige har afsluttet et Ph.d. forløb, men som afventer en forskerstilling. Imens får de lejlighed til at bearbejde forskning i en arbejdsløshedsperiode, som hermed er med til at berige samfundet med forskningsresultater.

I den anden ende af karrieren har vi de pensionerede, som endelig er blevet fri for administrative og undervisningsmæssige forpligtelser, og som kan afslutte et langt arbejdsliv med at sammenfatte deres erfaringer i artikler. Heller ikke de kan trække på institutioner til at betale deres forskning.

Institutionsløse forskere skriver flittigt. Arbejdsløse og pensionister har god tid til at skrive. De har imidlertid ingen institution til at betale publiceringsafgifter for sig, hvorfor den gyldne Open Access ville blive en katastrofe for ekstpempvis Historisk Tidsskrift, hvor 25 % af forfatterne er institutionsløse.

Endelig er der en lang række personer, som heller ikke er ansat på en forskningsinstitution. Det kan være en gymnasielærer, som igennem mange år har dyrket et forskningsområde. Det kan også være en af landets mange kvalificerede amatørforskere, som takket være en interesse for et snævert område, er landets ypperligste ekspert.

Det er muligt i de "tørre" videnskaber, hvor det næsten udelukkende drejer sig om en enkelt persons indsats, som er basis for forskningen.

Derimod findes problemet stort set ikke i de "våde" videnskaber, hvor der skal benyttes laboratorier og andet udstyr for at udføre forskning. Der er da også meget ofte mange forfattere bag fagernes artikler, og omkostningerne til at betale for udgivelser i forhold til de store udgifter til apparatur er minimale. Det er ikke et tilfælde, at "high speed physics" ikke har problemer med at finansiere sin gyldne Open Access artikler.

Vurdering af forsinket Open Access

Den forsinkede Open Access er på mange måder den traditionelle udgivelsesform, hvor abonnenterne betaler for udgivelsen. En embargoperiode giver udgiveren mulighed for i en periode at sælge sit tidsskrift for at finansiere det redaktionelle arbejde. Når dette er sket, kan artiklerne blive gratis.

Denne model har mange positive sider. Blandt andet fungerer den redaktionelle proces med optagelse af de mest kvalificerede manuskripter, og hvor afgørelsen om en artikel skal publiceres ligger hos en tilfældig bureaukrat, som beslutter om der skal bevilges penge eller ej. Der er flere pro et contra i denne model, som ikke skal diskuteres her.

En mulighed for nogen

Der er blevet etableret et ret stort antal tidsskrifter i Forsinket Open Access, som udgør ca. 8 % af de peer review bedømte tidsskrifter i 2008. Således nåede den totale andel af Open Access tidsskrifter op på 19 %.

Det ser ud til, at jo flere abonnemeter et tidsskrift har, jo større en andel kunne udgives i denne udgave. Desværre har de fleste danske videnskabelige tidsskrifter et relativt lille oplagstal. Det er betingelserne for at udgive i et lille sprogområde. Vi er 5,5 mio. indbyggere, mens engelsksprogede tidsskrifter kan henvende sig til hele verden med mere end 6 mia. mennesker. De fleste engelsksprogede tidsskrifter har da også oplag på over 5.000, hvilket gør deres økonomi mere hårdfør.²³

Den nævnte forsinkelse er alt fra en måned og frem til mange år. Spredningen er stor og skyldes sikkert også, at beskyttelsesperioden er blevet sat efter en vurdering af det reelle behov. Ved fag med en hurtig udvikling behøver man ikke at beskytte meget gamle udgivelser, da de hurtigt bliver forældede. Citationsdatabaserne viser, at der findes tidsskrifter med en mindre gennemsnitlig levetid for en artikel end 3 år ("cited half-life"), mens artikler i andre fag lever længere end 10 år.²⁴ En ensartet og kort embargo periode vil derfor være uretfærdig for humaniora og samfundsvidenskab med deres lange levetider men faktisk også ved en del fag inden for STM-området.

Konsekvens af beslutning i forskningsråd

Disse overvejelser er ikke kun spekulative. Vi har – desværre – håndfaste beviser på, at offentlig tvang til Open Access kan have katastrofale følger, når der ikke gives økonomisk kompensation.

Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation vedtog i 2007, at dets støttede tidsskrifter fremover skulle lægge deres artikler gratis på nettet senest et år efter publiceringen.

Denne forsinkede Open Access gav udgiverne et år til at sælge deres tidsskrifter i. Konsekvenserne har alligevel været alvorlige. Til eksempel har tidsskriftet *Arbejderhistorie* de første to år mistet 20

Da Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation i 2008 tvang sine støttede tidsskrifter til at publicere i Open Access, fik det store konsekvenser for *Arbejderhistorie*. Der er mange grunde til, at tidsskrifter mister abonnenter, men Open Access var skyld i den overvejende del af frafaldet.

Tidsskriftet har måtte skære 20 % ned på sidetal, og redaktionen har færre midler til det redaktionelle arbejde.

% af sine abonnenter. Der er mange grunde til nedgangen, men de gratis artikler er hovedårsagen. De redaktionelle udgifter har måttet skæres, hvilket har givet en ringere videnskabelig kvalitet. Samtidig har tidsskriftet måttet nedsætte sidetallet 20 %.

Ikke alle tidsskrifter har kunnet overleve. Af 12 bogtrykte tidsskrifter har forskerne bag de 7 opgivet deres tidsskrift eller slået dem sammen til nyt tidsskrift med ofte færre ressourcer. Herved har vi mistet gamle tidsskrifter som *Fortid og Nutid* (etableret i 1914), *Historie* (1866), *Periskop* (1993), *Uddannelseshistorie* (1967), *Folk* (1952), *Folk og Kultur* (1955) og *Den Jyske Historiker* (1969). Konsekvenserne kan blive endnu værre, idet 15 tidsskrifter endnu ikke har truffet beslutning.

Mange af tidsskrifterne havde igennem mange år haft ringe forhold, hvorfor de samtidig var blevet noget bedagede. I stedet for at presse Open Access ned over hovedet på dem, burde man have sikret en fornyelse gennem dialog og inspiration.

Tvungen Open Access uden kompensation betyder, at danske forskere mister mulighed for at publicere. Regnestykket for andre forskere – og befolkningen – er færre og dårligere artikler. Tidsskrifterne har hidtil været tilgængelige på biblioteker, så ingen har vundet ved Open Access; kun tabt.

Ikke økonomisk bæredygtig

Modellen er imidlertid ikke økonomisk bæredygtig, idet der vil være et tab af abonnenter forårsaget af de gratis artikler. I en nylig engelsk rapport er angivet forskellige perioder afhængig af disciplinens karakter. Man har regnet på tiden frem til "den halve levetid", hvor halvdelen af brugen (= citeringer) er foretaget, og her er der store forskelle disciplinerne imellem. I biomedicin er det halve liv på 12 måneder, i naturvidenskab og teknologi på 24 måneder og 36 måneder i humaniora og samfundsvidenskab.

Modellen er utvivlsomt god under visse forhold. Imidlertid er den ikke særlig velegnet over for danske videnskabelige tidsskrifter, idet deres oplag på grund af det lille sprog/kulturområde er meget begrænset. Den forsinkede Open Access kan fungere i store internationale fag, hvor mange abonnenter er med til at betale for grundomkostningerne. Det er oplagt, at 4.000 abonnenters dækning af en udgift på 20.000 kr. giver et bidrag på 5 kr. pr. abonnent, mens derimod 400 abonnenter kræver et nødvendigt bidrag på hele 50 kr. pr. abonnent..

Vurdering af åbent abonnement

En meget simpel udgave af Open Access er den "Blå" Open Access, hvor det offentlige ganske simpelt køber et abonnement på alle tidsskrifter med henblik på en åben publicering i landet.

Denne model praktiseres i Holland, hvor den hollandske regering på forsøgsbasis har indgået en aftale med en af verdens største udgivere, Springer Verlag, om at hollandske forskeres artikler skal ligge gratis tilgængelig på nettet.

Vi har ikke haft mulighed for at vurdere denne models økonomi, idet den kræver aftaler med en lang række tidsskriftsudgivere.

Med henblik på den redaktionelle frihed og tilhørende dynamik opfylder modellen mange af de krav, der stilles til kvalitetsmæssig udgivelse. Ifølge

en nylig engelsk rapport er denne model ikke økonomisk attraktiv, men det må siges, at den engelske rapport bygger på meget spinkle forudsætninger.

Vi vil lade denne mulighed være åben, uden dog at kunne anbefale den uden nærmere undersøgelser.

Orange Open Access en mulighed

Vi har set nærmere på en modificeret udgave af den gyldne Open Access, som vi kalder den Orange Open Access. I stedet for at det er en forfatter, som skal fremskaffe midler til at få sin artikel udgivet, skal det i stedet være en central fond, som betaler de danske tidsskrifter for at publicere danske forskeres artikler gratis på nettet umiddelbar efter udgivelsen.

Denne model opfylder mange af de krav, som vi har stillet. Den er i princippet økonomisk bæredygtig, og den har tillige den fordel frem for den gyldne model, at der ikke er uvedkommende beslutningstagere involveret i beslutningen, om artikler skal optages i et tidsskrift, men at optagelseskriteriet kun er, om artiklerne er af kvalitet.

Et svagt punkt i modellen er fastsættelse af det beløb, som de enkelte tidsskrifter skal kræve som betaling. Der er i princippet to måder dette kan ske på. Dels kan tidsskrifterne selv bestemme taksten, hvilket i og for sig er rimeligt, idet der er stor forskel på udgifterne til artikler f.eks. i forhold til meget dyre illustrationer i kunstvidenskabelige tidsskrifter i forhold til meget korte artikler i andre tidsskrifter.

Det vil samtidig være et principielt meget svagt punkt med én central betaler for alle danske tidsskrifters artikler, idet der herved ligger en stor politisk magt over for meget svage enkeltstående tidsskrifter, som det er tilfældet i Danmark.

Derfor foreslår vi en central betaling ud fra et internationalt prisniveau. Der skal udformes et "frihedsbrev", som sikrer en langsigtet betaling for danske artikler på et niveau, som sikrer, at danske tidsskrifter har samme ressourcer som udenlandske tidsskrifter, hvorfor danske tidsskrifter også kan levere samme kvalitet som de internationale.

Der er forskel på udgifterne til meget eftertragtede tidsskrifter og mindre eftertragtede. Derfor skal taksterne fastlægges pr. enhed efter kvalitetsniveau, således at tidsskrifter på det højeste niveau på listen hos den bibliometriske forskningsindikator også får det største beløb. Det må formodes, at de højest rankede tidsskrifter har den største refusionsprocent.

Forskeres bidrag til populærvidenskabelige tidsskrifter er medtaget til den lave sats. Der er ganske vist ikke altid udgifter til peer review, men derimod bliver der brugt meget energi på formidlingen. For at sikre en rimelig "værkhøjde", skal der ske en generel godkendelse til af tidsskriftet, at det holder et fagligt acceptabelt niveau, hvorfor der også skal etableres en autorisationsliste for disse tidsskrifter. I lighed med behandling af ansøgninger for tidsskriftsstøtte, vil et udvalg kunne håndtere dette gennem et årligt møde.

Satserne er fra en nylig engelsk rapport "Heading for the open road", RIN, april 2011, som i snit ønsker maksimum 17.000 kr. og hvor de højeste rangerede tidsskrifter angives til 19.835 kr. En

sats som fremover skal være pristalsreguleret eller på anden måde være sikret mod nedskæringer.

Disse beløb svarer til de udgifter, man har på store internationale forlag. Da disse ofte er engelsksprogede, er der tillagt omkostninger til oversættelse af resumé.

Man skal betænke, at det danske marked er meget mindre på grund af et lille sprogeområde. Der skal derfor gives en generel støtte til de små danske udgivere, hvilket nævnes i efterfølgende afsnit.

Konkurrenceforvridning

Et af de mange problemer omkring Open Access er den konkurrenceforvridning, der opstår omkring udgivelsesformen. I virkeligheden er den gyldne og orange Open Access en statssubvention, som skaber forvridning. Tidsskrifter udgivet i samme område uden tilskud vil hermed få en ublu konkurrence, som vil betyde en kraftig indtægtsnedgang ved manglende salg og abonnement, hvilket vil medføre et kvalitetstab og måske ophør.

Det er tilfældet, når to tidsskrifter udgives på samme område, men hvor det ene tidsskrift skrives af statsansatte forskere, mens det andet tidsskrift skrives af privatansatte. Det ene bliver gratis at benytte, mens det andet tidsskrifts eksistens bliver truet.

Konkurrenceforvridningen vil også være tilfældet, når det ene tidsskrift skrives af offentlige forskere, mens det andet tidsskrift skrives af journalister.

Der er så vidt vi kan se ingen generel løsning på problemet, bortset fra at der må etableres nogle ordninger for at kompensere for skadevirkningerne af Open Access.

Forskerne mister indtægter for kopiering

Principielt handler Open Access om den forskning, der udføres af forskere i et ansættelsesforhold. Det formodes, at de får betaling for den udførte forskning i arbejdsforholdet, således at de leverer deres manuskripter uden at modtage betaling.

Dette betyder dog ikke, at forskerne ikke har indtægter via den udgivne forskning. Ved udgivelse af bøger (som vi ikke har beskæftiget os særlig meget med i denne rapport) sker der ofte en honorering af forfatteren ud fra bogbranchens generelle takster med 15 % af bogens udsalgspris eksklusiv moms. Dette er et specielt problem, som skal behandles, når Open Access for bøger skal implementeres.

Ved udgivelse af tidsskriftsartikler er der ofte også tale om indtægter. En af de store indtægtskilder er afgift for kopiering via Copydan / Tekst & Node. Blandt de knap 13.000 forfattere findes mange forskere, som således er med til at dele de 188 mio. kr., som beløbet var for 2010. I gennemsnit udbetales et vederlag på 14.461 kr. pr. forfatter til fordeling mellem forlag og forfatter.

I princippet skal der også betales afgift af digitale kopier, men man kan frygte, at en let adgang til digitale udgaver vil reducere registreringen hos Copydan. Herved kan Open Access publicering altså betyde en ikke uvæsentlig indtægtsnedgang for offentligt ansatte forskere.

Fremtidens videnskabspublicering

Digitaliseret biblioteksvæsen - besparelse 400 mio. årligt

I stedet for at jagte marginale fordele ved tvivlsomme modeller af Open Access, bør man gøre en indsats for at få digitale biblioteker. De samfundsmæssige fordele er enorme - og de direkte besparelser vil fuldtud kunne finansiere f.eks. bæredygtig Open Access.

Denne artikel vil vise, hvor store besparelserne bliver, når udgiverne leverer tidsskrifter og bøger i digital form.

En digital adgang for forskere og studenter til digitalt materiale 24 timer i døgnet alle ugens dage og fra et selvvalgt sted vil give en meget stor samfundsmæssig gevinst. Uproduktiv rejseaktivitet vil undgås, søgning i digitalt materiale giver nye forskningsmæssige muligheder, og forskere og studenter kan på en helt anden hensigtsmæssig måde få adgang på det tidspunkt, der passer vedkommende.

Forskningen og undervisningens kvalitet vil forøges betragteligt. Alle disse fordele opgjort i penge vil ske på mange felter og er derfor vanskelige at opgøre, men vil sandsynligvis overstige 600 mio. om året.

Disse fordele er ikke alene. Der kan direkte spares mindst 400 mio. kr. i bibliotekssektoren alene, og det er denne direkte samfundsfordel dette kapitel vil handle om.

I denne digitale hverdag skal bibliotekerne nemlig ikke mere udføre en lang række arbejdsopgaver.

Grundlæggende skal de ikke mere modtage tidsskrifter og bøger med posten, åbne pakker, bringe dem til registratorer, forsyne med strekkoder,

skrive register med placering, indekse hver enkelt af tidsskrifternes artikler med titel, emne og forfattere eller betale reoler og husleje.

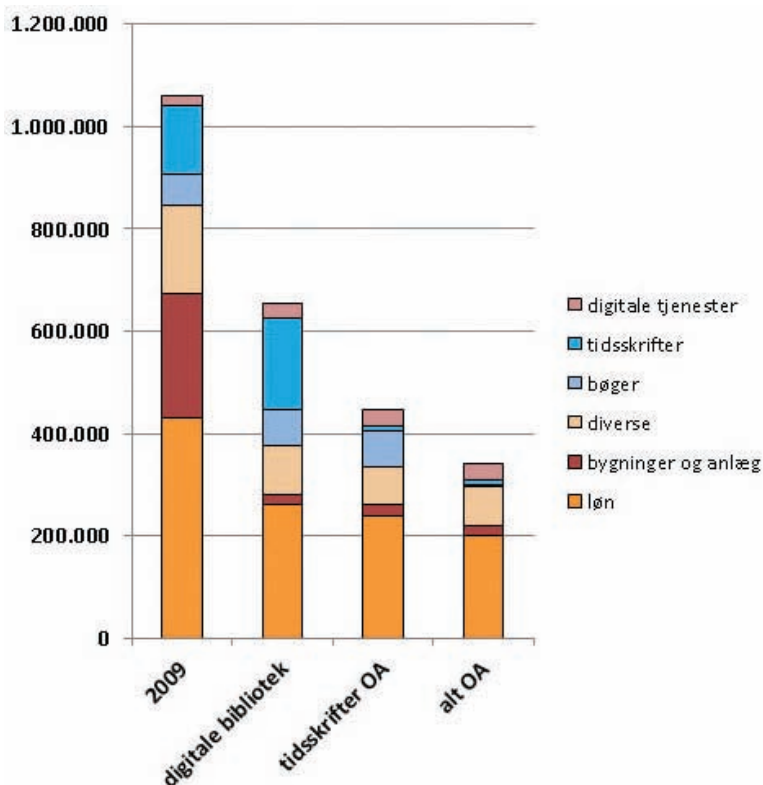
I den daglige drift er der tilsvarende store besparelser, når de daglige rutiner afskaffes. Som det er i dag efter tidsskrifter og bøger er kommet på hylder, må bibliotekarer igen hente tidsskrifter og bøger, når lånerne ønsker dem. Der skal igen føres kontrol med låner og bog/tidsskrift, og når låneren kommer tilbage med det lånte, skal der igen registreres til inden det lånte kommer tilbage på sin plads på en reol.

Alt dette kan i praksis erstattes af et mindre IT-kontor for alle landets universiteter samt en indkøber, som en gang om året anskaffer det kommende års tidsskrifter og licens på nye bøger.

Hvornår slår digitaliseringen igennem?

Besparelserne ligger allerede i dag i størrelsesordenen 100 mio. kr., er mit kvalificerede bud. Mange flere besparelser er naturligvis på vej, når digitaliseringen helt er gennemført. Den aktuelle digitalisering kunne allerede have givet anledning til besparelser, men udgifterne er stort set uforandrede; besparelserne er brugt til nye aktiviteter.

Allerede i dag er andelen af digitale tidsskrifter meget høj. Antallet af trykte abonnemeter er derimod faldet 43 % 2001-2009. Samtidig er abonnemeter på mange nye tidsskrifter kommet til takket være forlagene "big deal".²⁵ Ifølge en opgørelse fra Københavns Universitetsbibliotek udgør anskaffelse af digitale tidsskrifter 30 mio. kr., mens de trykte kun omfattede et par mio. kr.²⁶ Det angives at det er besluttet, at der ingen trykte tidsskrifter skal være

Figuren til venstre viser udgiftsfordelingen på danske forskningsbiblioteker i dag, hvor der betales mere end en milliard kr. om året.

Den næste figur viser udgifterne efter en fuld digitalisering er blevet indført. Der bliver sparet 405 mio. kr.

De næste figurer viser udgifterne efter der bliver indført Open Access i hele verden. Hvis denne situation skulle forekomme, kan der spares yderligere 210 mio. ved alle tidsskrifter i Open Access og yderligere 105 mio. når også bøger leveres i Open Access.

De største besparelser kan høstes i løbet af få år og uden radikale politiske indgreb.

Derimod vil det vare mange år inden der vil komme bare tilsvarende besparelser på grund af Open Access.

på natur- og sundhedsvidenskab fra 2011, og i 2014 heller ikke på humaniora og samfundsvidenskab.

På bogområdet går det langsommere, men selvom digitale bøger endnu kun omfatter en mindre andel af download, kan dette område på få år næsten helt blive digitaliseret, når en de facto standard for e-bogs læsere er blevet lagt fast og alle bøger - inklusiv de danske - kan leveres i digital form. På Københavns Universitetsbibliotek forventer man at have ophørt med at købe bøger inden 2029.

Tilbage står de ældre udgaver af bøger og tidsskrifter. Her findes tiltag for retrodigitalisering på nationalt plan for tidsskrifter, og i samarbejde med store aktører som f.eks. Google på bogområdet. Københavns Universitetsbibliotek forudser, at inden 2039 vil alle bøger være digitalt tilgængelige

Hvad koster videnskabsformidling i dag?

Selvom vi har en udbygget biblioteksstatistik, er det ikke helt let at svare på, hvad videnskabsformidling koster. Blandt andet findes der på Statsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek nationalbiblioteksopgaver, som ikke skal inkluderes i opgørelsen. Samtidig er der omvendt udgifter, til eksempel til lokaler, som ikke findes i statistikken. Aktiviteter hos Styrelsen for Bibliotek og Medier indgår heller ikke i biblioteksstatistikken selvom en del af dens aktiviteter hører til videnskabsformidlingen, hvilket vi dog har valgt at undlade at tage hensyn til.

Analysen fra bilaget viser, at den samlede udgift til videnskabsformidling ligger på godt en milliard kroner om året.

løn	429.079	40%
bygninger og anlæg	245.846	23%
indbinding	18.429	2%
informationstjenester	2.248	0%
diverse	149.659	14%
materialer	215.258	20%
	1.060.517	100%

Det er interessant at se på udgifterne til danske forskningsbiblioteker, at andelen af indkøb af materialer kun omfatter 20 % af hele omsætningen på videnskabsformidlingen.

Hvad vil digital videnskabsformidling koste?

Af gode grunde er det meget mere usikkert at angive omkostningerne ved et fremtidigt fuldt digitaliseret bibliotek. I analysen bilag 2 vises, hvad udgifterne forventes at beløbe sig til.

løn	260.000	40%
bygninger og anlæg	20.000	3%
indbinding		
informationstjenester	5.000	1%
diverse	90.000	14%
materialer	280.000	43%
	655.000	100%

Som det fremgår af tabellen, er der omfattende besparelser på stort set alle poster undtagen materialer. Besparelserne skyldes naturligvis, at mange af de tidligere arbejdsopgaver på bibliotekerne i realiteten er overtaget af forlagene.

Stigningen på kontoen materialer skyldes dels at forlagene skal honoreres for udførelse af disse arbejdsopgaver, men også at der forventes en stigning i mængden af publiceret videnskab.

Anbefalinger:

At styrke de nationale strategier og strukturer for adgang til og formidling af videnskabelig information

Danske Videnskabsredaktører vil med denne rapport følge Ministerrådets konklusioner (se bilag) og har udarbejdet syv anbefalinger.

Opgave 1 At definere klare politikker for formidling og adgang til videnskabelig information, inklusive den tilhørende økonomiske planlægning

Der er i diskussionen af Videnskabsministeriets Open Access udvalgs forslag opstået stor tvivl om mange forhold. I de mange kritiske høringssvar er der blevet rejst spørgsmål omkring til eksempel konsekvenserne for videnskabens kvalitet.

Det er heller ikke indlysende, at Open Access i det hele taget er en økonomisk fordel for samfun-

det. Da Ministerrådet traf sin beslutning i 2007, var det alment accepteret, at der var en stor fordel for forskningsverdenen i Open Access. Nyere forskning har imidlertid vist, at der ikke findes nogen citatonsfordel.

Det offentlige skal ved Open Access overtage den del af finansiering af publiceringsudgifterne, som private hidtil har stået for, og der er stor tvivl om, at disse udgifter opvejes af fordelene ved Open Access. En autoritativ rapport fra England viser, at Open Access som en generel politik ikke er en fordel for landet undtagen under meget specifikke og diskutabile omstændigheder.

Anbefaling 1	Videnskabsministeriet etablerer en grundig undersøgelse Der nedsættes et hurtigarbejdende udvalg til at opfylde Ministerrådets ønske om en kompetent og dybtgående behandling af fremtidens digitale forskningsformidling. Udvalgets kommissorium er at sikre: <ul style="list-style-type: none"> • en grundig undersøgelse af alle former for publicering for at opnå den højeste videnskabelige kvalitet og de mest økonomiske løsninger • at alle parthavere deltager i diskussionen og udformningen af et forslag til dansk politik • at arbejdet ledes af en formand, som er en anerkendt person med kendskab til videnskab, og med et neutralt sekretariat Udvalget skal arbejde hurtigt, idet det danske publiceringssystem er ved at bryde sammen. Området er imidlertid uhyre komplekst med mange modsatte rettede ønsker. Det er derfor nødvendigt, at udvalget får den nødvendige indsigt i alle forhold ved forskningsformidling for at kunne træffe kvalificerede beslutninger. Herunder skal der leveres forskningsbaserede rapporter fra neutrale forskere. ²⁷ Udvalget skal have en bred sammensætning med vægt i forskningsverdenen. For at sikre dialog og samarbejde, skal udvalget have sekretariat på neutral grund, f.eks. Mediehøjskolen, og ledes af en anerkendt personlighed indstillet af Videnskabernes Selskab. Der skal sikres dialogmøder, således at alle synspunkter i samfundet bliver inddraget. Til eksempel skal alle forskere i landet få mulighed for at tage stilling til deres fremtidige publiceringsmuligheder. Tilsvarende skal udvalget sikre, at inddrage alle internationale synspunkter. Når alle parthavere står bag beslutningen, vil resultaterne kunne implementeres hurtigt. Allerede primo 2013 vil det kunne ske, mens den aktuelle biblioteks-løsning vil kunne udløse mangeårige konflikter.
Proces	Nedsættelse af udvalg og etablering af sekretariat Aftale med forskere omkring undersøgelser Konferencer og møder med alle parthavere
Økonomi	Videnskabelige undersøgelser: 900.000 kr. og 1.250.000 kr. Sekretariat: 250.000 kr. årligt Konferencer og møder: 150.000 kr. og 600.000 kr.

<p>Anbefaling 2</p>	<p>Rationalisering af forskningsbiblioteker gennem digital drift Indførelse af Open Access kan ikke finansieres ved ekstra midler til sektoren.²⁸ Denne rapport foreslår derfor en udgivelsesmodel baseret på orange Open Access finansieret af rationaliseringsgevinster i bibliotekssektoren opnået ved at etablere digitalisering. Rationaliseringen skal både ske ved leverancer af tidsskriftsartikler i digital form (hvilket snart er implementeret) og ved digitale bøger, hvilket hurtigt kan implementeres, når der er etableret de facto standarder for læseapparater. Det skal derfor iværksættes forslag til rationalisering af bibliotekssektoren under ledelse af uafhængige og anerkendte konsulentfirmaer. Undersøgelsens kommissorium</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvorledes kan der hurtigst muligt etableres leverancer af forskningspublicering i digital form? • Hvor store besparelser vil der opstå? • Hvornår kan besparelserne høstes?
<p>Økonomi</p>	<p>Konsulentrapport: 500.000 kr.</p>

Opgave 2 At fremme internetadgangen til resultaterne af dansk forskning

Der kan godt arbejdes med at fremme internetadgang til danske forskningsresultater selvom det endnu ikke er afklaret, om der findes en økonomisk fordel ved Open Access og i givet fald hvilke udgivelsesmodeller, der er mest hensigtsmæssige.

Vi finder det vigtigt, at ikke kun offentligt finansieret forskning bliver gjort tilgængelig for samfundet, men også den forskning, som er finansieret og foranstaltet af den private sektor.

Vi ønsker en national forskningsdatabase over alle danske forskeres værker. For at kunne drive den billigst muligt, skal udgiverne levere de oplysninger, som ikke frembringes i forbindelse med registrering af universiteternes forskning til den Bibliometriske Forskningsindikator. Dette vil blot bestå i at indgå aftaler med udgivere om levering af oplysninger, hvorefter det fungerer automatisk bortset fra mindre løbende justeringer ved etablering af nye forlag og ændrede standarder. Driften forventes at kunne blive betalt under de aktuelle udgifter til forskningsregistrering.

Samtidig vil vi specielt arbejde for at styrke den danske videnskabsformidling, som antagelig udgør 25 % eller mere af den samlede danske publicering som registreret i den Bibliografiske Forskningsindikator.

Vi ønsker følgende målsætning:

- Dansk videnskab skal formidles optimalt herunder være Open Access straks ved udgivelsen
- Danske tidsskrifter skal have international standard både redaktionsmæssigt og teknisk
- Redaktionerne skal koncentrere sig om det redaktionelle arbejde og den faglige kommunikation
- Praktisk arbejde med lay out, håndtering af hjemmesider, distribution af bogtrykte udgaver m.v. skal derfor udføres af fagfolk
- Danske udgivere skal råde over en vidensbank om "state of the art" for publicering og den mest moderne IT-software
- Formidlingen af artikler skal ske i sammenhæng med emneområdet øvrige kommunikation f.eks. gennem faglige selskaber

Ønsket om umiddelbar Open Access afventer den nævnte undersøgelse, men de øvrige punkter gør ikke, hvorfor de kan etableres umiddelbart.

En yderligere begrundelse findes i vores forslag "*Bæredygtig Open Access for danske videnskabelige tidsskrifter*".

<p>Anbefaling 3</p>	<p>Én samlet national forskningsdatabase Der skal etableres en national database over al dansk forskning. Der skal være direkte adgang til det materiale, som i forvejen registreres på universitetsbibliotekerne f.eks. utrykte phd. afhandlinger. Desuden skal der være link til alle danske forskeres digitale artikler og bøger hos de forlag og arkiver, hvor de måtte befinde sig.</p>
<p>Proces</p>	<p>Bibliotekssektoren og udgiversektoren skal finde sammen for at løse opgaven.</p>
<p>Økonomi</p>	<p>Udvikling - sekretariat: 200.000 kr. Drift, support og formidling forventes afholdt inden for hidtidige bevillinger.</p>

Anbefaling 4	IT platform for danske tidsskrifter og faglige selskaber Alle udgivere af tidsskrifter og bøger skal sammen med faglige foreninger kunne råde over en IT-platform, som har den standard de internationale udgivere råder over. Tidsskriftsudgivelse skal integreres i vedkommende fagområdes kommunikation, således at den optimale formidling og diskussion kan blive etableret. Løsningen baseres på Open Source, hvorved drifts- og udviklingsomkostninger minimeres.
Økonomi	Udvikling: 3.500.000 kr. i to år Drift og erfaringsudveksling: 500.000 kr. årligt
Anbefaling 5	Konsulenttjeneste for danske udgivere De små danske udgivere skal kende den internationale udgiververdens "state-of-the-art" for at kunne publicere danske udgivelser på den optimale måde. Der skal derfor etableres en konsulenttjeneste for alle danske udgivere.
Proces	Mediehøjskolen udarbejder plan for en sådan tjeneste
Økonomi	Årlige medlemskaber i alt 300.000 kr. Ressourceperson årligt 300.000 kr.
Anbefaling 6	Uddannelse og efteruddannelse af danske redaktører Der findes i dag ingen uddannelsesmuligheder for danske redaktører. Der skal derfor etableres en løbende uddannelsesvirksomhed, således at danske forskere ikke alene kan levere det optimale ved danske udgivelser, men også at danske redaktører kan blive centrale personer i international udgivervirksomhed.
Økonomi	Koordinering: 200.000 kr. årligt Uddannelse: 1.300.000 kr. årligt fra 2. år

Opgave 3 At samle interessenter i debatten om videnskabelig information

Det er vigtigt at samle alle interessenter i debatten og de praktiske beslutninger. Herved kan de mest hensigtsmæssige løsninger blive udviklet, når al viden er til stede. Når alle parthavere deltager i beslutningsprocessen, sikres samtidig en hurtig og konfliktløs etablering.

Det er imidlertid også vigtigt at inddrage alle interessenter ud over de primære aktører. Aftagere af viden har helt sikkert specielle behov, som det vil være relevant at få afdækket.

Samtidig vil der ved Open Access opstå en konkurrenceforvriddning. Til eksempel vil gratis bøger skrevet af videnskabsfolk konkurrere med bøger skrevet af professionelle forfattere. De professionelle forfatteres eksistensberettigelse skal naturligvis sikres.

Anbefaling 7	Styrke og understøtte alle aktørers inddragelse De mange direkte og indirekte aktører omkring videnskabsformidling skal fremover løbende kunne udveksle synspunkter og diskutere relevante problemstillinger i et permanent råd.
Økonomi	Sekretariat og mødeudgifter: 200.000 kr. fra 2. år.

Økonomioversigt

	1 år	2 år	3 år	4 år
Grundig undersøgelse	1.300.000	2.100.000	250.000	250.000
Konsulentrapport digitalt bibliotek	250.000	250.000		
National Forskningsdatabase	200.000			
IT-plattform	4.000.000	4.000.000	500.000	500.000
Kompetencecenter	600.000	600.000	600.000	600.000
Uddannelse og efteruddannelse	200.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Permanent råd om videnskabsformidling		200.000	200.000	200.000
TOTAL	6.550.000	8.650.000	3.050.000	3.050.000
TOTAL for alle 4 år				21.300.000

Spørgsmål fra Folketinget til videnskabsministeren

Spørgsmål 19

Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 11/10-10 fra Foreningen af Danske Videnskabsredaktører, vedr. prisen for Open Access, jf. UVT alm. del - bilag17

Svar 19/11 2010

Den teknologiske udvikling og udbredelsen af internettet har skabt nye veje for at sprede forskningsresultater. Denne udvikling har ført til, at den videnskabelige kommunikation og formidling i stigende grad er blevet digitaliseret. Når forskningsbibliotekerne f.eks. køber abonnementer på tidsskrifter, får de dem derfor typisk som elektroniske publikationer. Som Jørgen Burchardt er inde på i sin henvendelse, giver det elektroniske format også nye muligheder for f.eks. digitale links i litteraturlisten og mere effektive søgninger i teksten. Den teknologiske udvikling har dog samtidig åbnet for nye alternativer til de traditionelle publiceringsmetoder, og begrebet Open Access er opstået. Open Access betyder fri adgang til videnskabelige artikler og kan implementeres ved hjælp af forskellige publiceringsmodeller.

I en globaliseret verden er det vigtigt at sikre en lettere tilgængelig og hurtigere adgang til forskningen for alle interesserede. Det arbejdes der for i mange forskellige fora. I lighed med mine europæiske kollegaer ønsker jeg at arbejde mod nogle fælles mål om blandt andet Open Access.

Der findes mange forskellige modeller for at publicere i Open Access. Jørgen Burchardt er i sin henvendelse inde på muligheden for forsinket Open Access. Forsinket Open Access betyder, at en artikel først udgives af et videnskabeligt tidsskrift (hvortil der betales for adgang), men at forfatteren efter en karenstid på f.eks. seks måneder kan placere

artiklen i et dataarkiv, f.eks. på sit universitet (hvor tilgangen er gratis). Af rapporten "Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark" fremgår det, at Open Access-udvalget mener, at både universiteter, forskningsråd og fonde skal etablere Open Access-politikker. De helt konkrete politikker er endnu ikke udformet, og det er derfor heller ikke afklaret, om de eksempelvis skal indeholde muligheden for forsinket Open Access.

Jeg er enig med Jørgen Burchardt i, at tidsskrifterne varetager en vigtig rolle i det nuværende publiceringssystem, særligt omkring kvalitetssikringen af de videnskabelige tidsskriftsartikler. Det er vigtigt at fastholde kvalitetssikringen af videnskabelige tidsskrifter også ved publicering i Open Access. Open Access-udvalget er blandt andet blevet bedt om at komme med et forslag til, hvordan Open Access kan implementeres samtidig med, at kvalitetssikringen af artiklerne fastholdes. Det er min opgave at sikre, at Danmark er med i denne udvikling, således at resultaterne af dansk forskning er synlige og tilgængelige.

Af Open Access-udvalgets rapport "Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark" fremgår det, at udvalget mener, at danske videnskabelige forlag skal inviteres til at komme med et forslag til, hvordan danske videnskabelige tidsskrifter kan omstilles til Open Access. Jeg vil sørge for at gøre ekspertudvalget bekendt med henvendelsen fra Jørgen Burchardt, således at synspunkterne kan inddrages i det videre arbejde med Open Access.

Jørgen Burchardts opgørelse af forlagenes økonomiske tab er beregnet ud fra både videnskabelige og populærvidenskabelige tidsskrifter. Populærvidenskabelig formidling af forskningsresultater er også vigtig, men det er væsentligt ikke at blande det sammen med Open Access til videnskabelige ar-

tikler. Beregninger af omkostninger og gevinster ved at indføre Open Access til videnskabelige artikler er vanskelige at udføre. Et forsøg er gjort i 2009 i rapporten "Costs and Benefits of Alternative Publishing Models: Denmark" skrevet af den australske økonom John Houghton fra Centre for Strategic Economic Studies, Victoria University, Melbourne. Rapporten beskriver, hvilke omkostninger og gevinster der vil være ved indførelsen af Open Access. Derudover beskriver den via en indgående analyse hele værdikæden i forbindelse med publicering af videnskabelige værker (informationssøgning, dataindsamling, skrivning, peer review, publicering osv.), og hvilke konsekvenser det vil få, hvis man ændrer på et led i kæden, f.eks. selve publiceringen. Rapporten konkluderer, at der er betydelige økonomiske og samfundsmæssige gevinster ved at indføre Open Access. Tilsvarende undersøgelser er lavet i Holland og England og med samme resultater.

Jørgen Burchardt er i sin henvendelse inde på de konsekvenser, det har haft, at Det Frie Forskningsråd | Kultur og Kommunikation i 2007 ændrede de krav, et tidsskrift skulle opfylde for at kunne opnå økonomisk støtte fra rådet. Rådet er en del af Det Frie Forskningsråd og er dermed uafhængigt af regeringen. Rådet består af anerkendte forskere, der alle har et grundigt kendskab til humanistisk forskning, og jeg stoler fuldt ud på, at de beslutninger, rådet træffer om sine virkemidler, er kvalificerede og velovervejede.

Spørgsmål 41 17/12 2010:

Videnskabsministeriet har via DEFF/Styrelsen for Bibliotek og Medier været ansvarlig for at behandle opfordringen fra EU's Ministerråds møde november 2007 om at udarbejde en national strategi og struktur for adgang til og spredning af videnskabelig information. Der blev nedsat et udvalg med styrelsens vicedirektør som formand, der har udarbejdet rapporten "Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark". Ministeren bedes i forlængelse af dette oplyse

- Hvorfor var der ingen af de meste centrale aktører så som tidsskriftsudgivere og -redaktører i udvalget, når Ministerrådet udtrykkeligt ønskede, at alle parthavere skulle deltage i arbejdet?
- Hvorfor udvalgets rapport – som det fremgår af kommissoriet – ikke har inddraget de europæiske videnskabelige forlag i arbejdet og ikke har undersøgt de økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag?

Svar 4/2 2011:

Open Access Udvalget er nedsat af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling og har deltagelse af forskellige interessenter i planlægningen og implementeringen af Ministerrådets konklusioner om formidling af videnskabelige resultater. Open Access Udvalget udarbejdede på baggrund af en række interne arbejds møder samt et møde med Forlæggerforeningen i februar 2010 første udgave af udvalgets rapport.

Den første fase af udvalgets arbejde er indtil videre offentliggjort i rapporten "Anbefalinger til im-

plementering af Open Access i Danmark", som har været sendt i høring i sommeren 2010. Høringen viste en bred opbakning til princippet om fri adgang til offentligt finansierede danske forskningsresultater, men også en række bekymringer og forslag. På baggrund af høringssvarene samt løbende dialogmøder med centrale aktører – såvel danske som internationale – har udvalget valgt at producere en revideret, udbygget version af den første rapport som grundlag for det videre arbejde.

På trods af at alle aktører ikke har været repræsenteret i udvalget, har der været mulighed for at deltage i drøftelserne om Open Access i Danmark via dialog, debat samt udarbejdelse af høringssvar og deltagelse i møder med såvel Open Access Udvalget som andre aktører på området. Således har tidsskriftsudgivere været aktive parter i debatten om Open Access i Danmark. Jeg vil sikre, at der fremover vil blive mulighed for at drøfte og diskutere aspekterne i en national Open Access-strategi, herunder danske videnskabsforlags afgørende rolle i den fortsatte kvalitetssikring af forskningsresultater inden strategien endelig fastlægges. I denne forbindelse vil den kommende proces fokusere på fortsat dialog med alle centrale aktører, herunder afholdelse af en konference, inden endelig afklaring af den nationale Open Access-strategi. Open Access Udvalgets reviderede og udbyggede rapport forventes offentliggjort indenfor de kommende uger 2011.

Det er vanskeligt at klarlægge præcise økonomiske konsekvenser af en fuld gennemførelse af Open Access Udvalgets forslag. De økonomiske konsekvenser ved indførelse af Open Access i Danmark har imidlertid været inddraget af udvalget via danske data i rapporten 'Costs and Benefits of Alternative Publishing Models: Denmark', som er udarbejdet af den australske økonom John Houghton fra Centre for Strategic Economic Studies ved Victoria University. Rapporten konkluderer, at der er betydelige økonomiske og samfundsmæssige gevinster ved at indføre Open Access i Danmark.

Spørgsmål 44 17/12 2010:

Er ministeren enig i den prioritering, som Styrelsen for Bibliotek og Mediers vicedirektør har givet udtryk for i et interview i Forskerforum nr. 240, hvor det fremgår, at han ikke vil gøre noget for de problemer, danske videnskabelige tidsskrifter har, men udelukkende vil arbejde for Open Access?

Svar 4/2 2011:

De teknologiske fremskridt, herunder udbredelsen af internettet, har skabt nye og mere effektive muligheder for udbredelsen af forskningsresultater. Jeg ser indførelsen af Open Access i Danmark som en udbygning af eksisterende netværk og funktioner. Min holdning er, at kvalitetssikringen af de videnskabelige artikler stadig skal være hjørnestenen i den fremtidige forskningsformidling. Vicedirektøren for Styrelsen for Bibliotek og Medier henleder opmærksomheden på, at danske videnskabelige tidsskrifter givet har økonomiske problemer som følge af finanskrisen, bibliotekernes faldende budgetter samt frafaldet af portostøtten. I denne sammenhæng vil

Open Access Udvalget foreslå, at parterne selvkommer med forslag til forlagenes omstilling til Open Access. Dermed er det ikke et spørgsmål om, hvorvidt Open Access Udvalget ikke vil tage stilling til videnskabelige tidsskrifters situation, men derimod et forsøg på at inkludere de berørte parter i debatten om Open Access i Danmark. I sidste ende beror implementeringen på den politiske beslutning

Spørgsmål 46

Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 22/11-10 fra Jørgen Burchardt, Danske Videnskabsredaktører, vedr. Open Access, jf. UVT alm. del. – bilag 55.

Svar

Jørgen Burchardt beskriver i sin henvendelse til Udvalget for Videnskab og Teknologi, hvorledes konsekvenserne af indførelse af Open Access i Danmark ikke er nævnt eller undersøgt, at EU's konklusioner er fordrejet og negligeret, at tidsskriftredaktører ikke har været inddraget i processen, samt at der ikke tages hensyn til kritikken af Open Access-Udvalgets rapport "Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark". I denne sammenhæng beskyldes Styrelsen for Bibliotek og Medier for bedrag, egennyttmaksimering og bevidst destruktion af danske tidsskriftsudgiveres erhvervsområde.

Open Access-Udvalgets sammensætning og arbejde

Open Access-Udvalget er nedsat af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling og har bred deltagelse af universitetsrepræsentanter, Danske Universiteter, Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde, Det Kongelige Bibliotek, Universitets- og Bygningsstyrelsen, Forsknings- og Innovationsstyrelsen og Styrelsen for Bibliotek og Medier.

Open Access-Udvalget har til opgave at planlægge og gennemføre implementeringen af Ministerrådets konklusioner om videnskabelig information i den digitale tidsalder. Mens Ministerrådets konklusioner ikke i direkte termer nævner "Open Access" i indledningen af teksten, omhandler Rådets konklusioner emner, hvori Open Access er det grundlæggende element for det videre arbejde med at gøre videnskabelige resultater frit tilgængelige. Dermed er en fordrejning af Ministerrådets konklusioner – som Jørgen Burchardt nævner – ikke tilfældet, idet Open Access-Udvalgets arbejde med en Open Access-politik er et afgørende element i implementeringen af Ministerrådets konklusioner.

Den første fase af udvalgets arbejde er indtil videre udtrykt i rapporten "Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark". Rapporten har været sendt i høring, hvilket resulterede i en bred opbakning til princippet om fri adgang til offentligt finansieret danske forskningsresultater, men også en række bekymringer og forslag. På baggrund af hørings svarene producerer udvalget deres endelige anbefalinger, som forventes offentliggjort i december 2010.

Jørgen Burchardt angiver, at Open Access-Udvalget ikke har behandlet 'den forsinkede' Open Access. Der findes mange forskellige modeller til at

publicere i Open Access. Forsinket Open Access betyder, at en artikel først publiceres i et anerkendt videnskabeligt tidsskrift med en tilhørende peer review-proces, hvortil der betales for adgang, og at forfatteren efter en karenperiode på f.eks. seks måneder kan placere artiklen i et dataarkiv, f.eks. på sit universitet, hvortil adgangen er gratis. Af udvalgets foreløbige rapport fremgår det, at Open Access-Udvalget har behandlet denne publiceringsmodel med karenstid under kategorien grøn Open Access, hvilket anbefalingerne ligeledes giver udtryk for. Det skal i denne sammenhæng anføres, at de konkrete politikker endnu ikke er udformet, men det forventes, at de vil indeholde denne model.

Økonomiske beregninger

Jørgen Burchardt er inde på, at Styrelsen for Bibliotek og Medier har udelukket danske data fra beregningen af konsekvenserne for indførelse af Open Access i Danmark, og at den australske økonom John Houghtons rapport fra 2009 'Costs and Benefits of Alternative Publishing Models: Denmark' som resultat er et falsum. John Houghton er professor i økonomi på Victoria University i Melbourne, Australien og er leder af forskningscenteret Center for Strategic Economic Studies sammesteds. Han har i sin forskning fokuseret på økonomiske og strategiske implikationer af informations- og kommunikationsteknologi og globalisering og i stigende grad de økonomiske aspekter af videnskabelig publicering og kommunikation. Houghton konstruerede de første økonomiske cost/benefit-analyser af alternative publiceringsmodeller; først for Australien og dernæst for Storbritannien, Holland og Danmark.

Houghtons rapport beskriver via en indgående analyse hele værdikæden i forbindelse med publicering af videnskabelige værker (informationssøgning, dataindsamling, skrivning, peer review, publicering osv.), og hvilke konsekvenser det vil få, hvis man ændrer på et led i kæden, f.eks. selve publiceringen. Rapportens cost/benefit-analyse konkluderer, at Danmark står til at realisere en stor årligt tilbagevendende gevinst ved at overgå til Open Access-publicering. Lige meget hvilken Open Access-model, der vælges, vil der opnås store samfundsmæssige fordele ved Open Access-publicering, fordi det gør forskningsresultater tilgængelige. Houghtons rapport er baseret på danske data, men indeholder ikke data fra populærvidenskabelige tidsskrifter. Populærvidenskabelig formidling af forskningsresultater er også vigtig, men det er væsentligt ikke at blande det sammen med Open Access til videnskabelige artikler.

Danske tidsskrifters økonomiske situation

Det anføres i notatet, at danske videnskabelige tidsskrifter har været i krise i snart 10 år. Der er endnu ikke i noget særlig omfang gennemført krav om Open Access i Danmark, hvorfor en sådan krise næppe kan tilskrives Open Access. Udbredelsen af internettet, flere digitale medier og ændrede brugervaner, frafald af portostøtte m.m. kan anføres som væsentlige faktorer for udviklingen. De internationale tidsskrifter har således især i de seneste 15 år gennemgået en konsoliderings- og digitaliseringsproces. Der er i dag færre og større forlag, og

de sælger primært digitale tidsskrifter. Open Access kan snarere ses som en mulig løsning på danske tidsskrifters krise end som årsag.

Det er næppe heller hensigtsmæssigt at opstille tidsskriftsstøtte som alternativ til investeringerne i Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF). DEFF har eksisteret siden 1997 og har på nuværende tidspunkt en årlig bevilling på ca. 20 mio. kr. DEFF har bidraget til at fremme it-udviklingen på forskningsbibliotekerne ved f.eks. at digitalisere bibliotekskatalogerne, støtte nye it-systemer og etablere et indkøbssamarbejde om digitale videnskabelige tidsskrifter.

Spørgsmål 51 1/12 2010 Marianne Jelved:

I forlængelse af svar på UVT alm. del. – spm. 19, ønsker udvalget, at ministeren tilkendegiver, at også Danske Videnskabsredaktører, DVR, der står for op-søgning, fremme, distribution og kvalitetssikring af en betydelig videns-tidsskriftsproduktion bliver inviteret til at drøfte og deltage i udvalgsarbejdet om udviklingen af Open Access, herunder også af-dækning af f.eks. muligheder forforsinket åbenhed på visse videnskabsområder eller for visse typer af publikationer med henblik på at sikre, at der stadig er økonomiske mulighed er for, at danske videnskabsperiodica og serier i digitaliseret og/eller trykt form fortsat kan eksistere og give deres væsentlige bidrag til åben tilgængelighed og til udbredelse af ny kvalitetsforskning.

Svar 20/12 2010:

Open Access-Udvalget udfører et omfattende arbejde i planlægningen og implementeringen af Ministerrådets konklusioner om formidling af videnskabelige resultater via digitale kilder. Den første fase af udvalgets arbejde er indtil videre offentliggjort i rapporten "Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark", som har været sendt i høring i sommeren 2010. Høringen viste en bred opbakning til princippet om fri adgang til offentligt finansieret danske forskningsresultater, men også en række bekymringer og forslag. På baggrund af høringssvarene er udvalget ved at færdiggøre deres endelige anbefalinger, som forventes offentliggjort i januar 2011.

Der er for mig ingen tvivl om, at Danske Videnskabsredaktører, DVR, varetager en vigtig rolle i det nuværende publiceringssystem, og DVR deltager i dag aktivt i drøftelserne om Open Access i Danmark. Der vil fortsat være rig mulighed for DVR til at deltage i det videre arbejde med udviklingen af Open Access i Danmark via konstruktiv dialog med såvel Open Access-Udvalget som andre aktører på området. Herunder vil DVR kunne drøfte mulighederne for at sikre, at der fortsat vil være økonomiske muligheder for, at danske videnskabsforlag kan eksistere og give deres væsentlige bidrag til åben tilgængelighed og udbredelse af forskningsresultater. DVR er velkommen til at deltage i kommende konferencer og workshops om Open Access. Herudover afventer jeg Open Access-Udvalgets endelige anbefalinger og henviser i øvrigt til mit svar på spørgsmål 19, alm. del. – bilag 17

Spørgsmål 42 17/12 2010:

Er ministeren enig i Open Access udvalgets forslag om, at bogudgivere via Forlæggerforeningen skal lægge den fremtidige politik for Open Access, og i givet fald hvorfor skal de mest centrale aktører så som tidsskriftsudgivere og -redaktører ikke inddrages?

Svar 4/2 2011:

Processen omkring planlægning og implementering af Ministerrådets konklusioner har fra begyndelsen været præget af et fokus på inddragelse af et bredt udvalg af parthavere i forhold til indførelse af Open Access i Danmark. Open Access Udvalgets tidligere anbefaling om, at Forlæggerforeningen på vegne af danske videnskabelige tidsskrifter og monografier skulle udarbejde forslag til omstilling til Open Access, er blevet revideret på baggrund af høringsrunden i sommeren 2010. Idet det på intet tidspunkt har været hensigten, at en sådan politik skulle udarbejdes alene af én aktør, fremhæver udvalget nu, at såvel videnskabelige forlag, videnskabelige foreninger og videnskabelige redaktører, som Forlæggerforeningen, opfordres til at udarbejde forslag til, hvordan danske tidsskrifter kan omstilles til Open Access. Det er min hensigt, at der efter offentliggørelsen af udvalgets endelige rapport og inden endelig afklaring af en national Open Access-strategi skal gennemføres en åben proces med fokus på debat og dialog med områdets interessenter.

Jeg afventer nu Open Access Udvalgets endelige anbefalinger og henviser i øvrigt til mit svar på spørgsmål 41, KUU alm. del.

Spørgsmål 52 Marianne Jelved 1/12 2010:

Finder videnskabsministeren, at EU's ministerråd for Det Indre Marked, Industri og Forskning's konklusioner på rådsmødet 22.-23./-07 om "Scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation", i sine anbefalinger til medlemsstaterne og Kommissionen om første skridt i retning af styrkelse af tilgængelighed og udbredelse af forskningsinformation:

- lægger op til et totalskifte fra udbredelsen af forskningsinformation via periodica/serier (i digitaliseret og/eller trykt form) til udbredelse alene via centrale digitale (statslige biblioteks-) databaser,
- eller finder videnskabsministeren, at det er meget væsentligt, at man i udviklingen af et fremtidigt nationalt bidrag til forskningsinformationssystemer må medtænke de (nationalt) udgivne digitaliserede og/eller trykte periodica og serier, hvor der typisk, som ved de internationale tidsskrifter, er foretaget en meget vigtig emnemæssig og kvalitativ vurdering af bidragene inden optagelsen af bidraget i det enkelte fagvidenskabelige tidsskrift/serie eller forskningsformidlende tidsskrift/serie,
- og finder videnskabsministeren ikke, at der fortsat er et meget væsentligt behov for at sikre, at der fortsat er også økonomisk mulighed i Danmark for at udgive sådanne forskningspublikationer af international eller dansk/nordisk rækkevidde byggende på en decentral emnemæssig og kvalitativ vurde-

ring af hver af de medtagne artikler i tidsskrifter

- og endelig, finder videnskabsministeren, at man i udviklingen af en udvidet åben adgang til forskningsanalyser og –resultater skal være overordentlig omhyggelig med ikke at fjerne en omfattende netværksbyggende skov af eksisterende dansk-redigerede/-producerede og kvalitetssikrede forsknings(formidlings)publikationer i et forsøg på at etablere nye statslige, centraliserede forskningsartikeldatabaser med frioptagelse af artikler og umiddelbar fri adgang til artikler?

Svar 20/12 2010:

De teknologiske fremskridt, herunder udbredelsen af internettet, har skabt nye og mere effektive muligheder for udbredelsen af forskningsresultater. Ministerrådets konklusioner vedrørende "Scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation" markerer en nødvendighed for at følge med udviklingen. Herigennem vil man sikre den bedst mulige udnyttelse af forskningsresultater til gavn for forskningsmiljøer, virksomheders potentiale for vækst og innovation, kvaliteten af undervisningen samt udbredelsen af den nyeste viden i samfundet generelt. Jeg ser ikke Ministerrådets konklusioner som foranledning til, at fundamentet for den nuværende forskningsformidling forsvinder. Jeg ser derimod indførelsen af Open Access i Danmark som en udbygning af eksisterende netværk og funktioner. Tidsskrifternes kvalitetssikring af de videnskabelige artikler vil stadig være hjørnesteinen i den fremtidige forskningsformidling. I denne sammenhæng vil der være gode muligheder for danske videnskabelige forlag for at udnytte positiveksporing og fremme af økonomiske muligheder i effektiviseringen af formidlingsmodellen. Herudover afventer jeg Open Access-Udvalgets endelige anbefalinger og henviser i øvrigt til mit svar på spørgsmål 19, alm. del. – bilag 17

Spørgsmål 145:

"Har Videnskabsministeriet gjort brug af uafhængige eksperter, da det skulle belyse problematikken omkring Open Access?"

Svar:

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling har gjort brug af uafhængige eksperter og vil også gøre dette i den fremadrettede proces. De væsentlige økonomiske beregninger, som er inddraget i arbejdet med implementering af Open Access i Danmark, er udarbejdet af den uafhængige australske økonom John Houghton. John Houghton er professor i økonomi på Victoria University i Melbourne, Australien og leder af forskningscenteret Center for Strategic Economic Studies sammesteds. Han har i sin forskning fokuseret på økonomiske og strategiske implikationer af informations- og kommunikationsteknologi og globalisering og i stigende grad de økonomiske aspekter af videnskabelig publicering og kommunikation. Foruden dette har processen omkring planlægning og implementering af Ministerrådets konklusioner om formidling af videnskabelige resul-

tater inddraget uafhængige eksperter på området. Open Access Udvalgets medlemmers kompetencer dækker således bl.a. over forskningskompetencer fra universitetssektoren, fagspecifikke kompetencer fra forskningsbibliotekerne om databasekundskab, søgbarhed og tilgængelighed samt juridisk kompetence i forbindelse med rettighedsspørgsmål. Hertil har der været konsultationer med forlagsbranchen.

Spørgsmål 146, 10. marts 2011

Villum Christensen (LA):

Har Videnskabsministeriet søgt at etablere en grundig undersøgelse og alsidig behandling af problematikken open access, eller har man helt forladt sig på bibliotekssektorens interesser?

Svar:

Grundlaget for planlægningen af Open Access i Danmark er dybtgående undersøgelser samt inddragelse af en alsidig gruppe af interessenter. På intet tidspunkt i arbejdet med Open Access er der taget specielt hensyn til bibliotekssektoren. Herudover henviser jeg til mit svar på UVT alm. del spørgsmål 145. Jeg er dog opmærksom på, at visse aktører har rejst kritik af muligheden for at deltage i processen. Derfor er det min hensigt, at den kommende periode - efter offentliggørelse af Open Access Udvalgets endelige rapport - skal være en debatfase med afsæt i udvalgets anbefalinger. Denne periode vil foruden en åben debat indeholde en workshop og en konference om emnet. Her vil det være muligt for alle interessenter at fremlægge synspunkter og lytte til såvel nationale som internationale eksperter med erfaring inden for Open Access. Først herefter vil en politisk afklaring af en national Open Access-strategi finde sted.

Spørgsmål 147:

Hvor store besparelser kan der forventes på forskningsbibliotekerne, når de akademiske udgivere snart leverer alle tidsskrifter og bøger i digital form?

Svar:

Den teknologiske udvikling har bevirket, at flere og flere udgivere også gør brug af en digital publikationsmåde. Om og især hvornår alle tidsskrifter og bøger leveres i digital form er dog vanskeligt at forudsige på nuværende tidspunkt. Derfor er det ligeledes vanskeligt at forudsige, hvilke økonomiske konsekvenser en sådan digitalisering eventuelt vil medføre for forskningsbibliotekerne. Da spørgsmålet er stillet i forbindelse med UVT alm. del spørgsmål 145 og 146 vil jeg gerne benytte lejligheden til at understrege, at digital publikation og Open Access ikke er det samme

Spørgsmål 220

Spm. om open acces-udvalgets anbefalinger 24-05-2011 Marianne Jelved:

Det har hidtil været anset for en central del af forskningsfriheden, at forskeren selv har copyright til de rapporter, han eller hun skriver med henblik på udgivelse, og altså selv afgør hvor og under hvilke betingelser arbejdet skal udgives. Rapporten siger: "Forskeren skal stadigvæk vælge den bedst mulige publiceringskanal, men forskeren bør

samtidigt rådgives om denne publiceringskanals mulighed for, at forskeren bibeholder rettigheder til at arkivere en peer reviewed version af artiklen i sit lokale repositorium" (side 16).

Ministeren bedes forholde sig til, om dette, sammenholdt med anbefalingen om, at der i forbindelse med al offentligt støttet forskning skal stilles krav om placering af værket i et repositorium, ikke de facto er en fratagelse af danske forskeres copyright på eget arbejde. Er der ikke en modstrid mellem følgende to sætninger på side 19: "Det er den enkelte forsker, der som udgangspunkt har ophavsretten til egne publikationer. Forskernes ophavsrettigheder skal forvaltes på en måde, som er forenelig med en Open Access-politik."? Og hvad menes der med "som udgangspunkt"?

UVT, Alm. del spørgsmål 219

Spm. om open acces-udvalgets anbefalinger

Dokumentdato: 24-05-2011 Marianne Jelved:

Open Access-udvalget anbefaler, at der, hvor videnskabelige artikler rapporterer offentligt finansieret forskning, stilles krav om, at disse artikler gøres gratis tilgængelige for offentligheden via deponering i repositorer. Man taler normalt om tre versioner af artiklen:

- Den indsendte version, som forskeren kommer til tidsskriftet med.

- Den accepterede version, som en eller flere gange har været igennem tidsskriftets redaktionelle bedømmelse, gennem peer review og gennem forfatterrevision.

- Den i tidsskriftet udgivne og endelige version. Open Access udvalget understreger, "at versionen accepted work (peer reviewed) ligger så tæt på the published work (peer reviewed og layoutet/publisher version), at accepted work er en acceptabel løsning i de tilfælde, hvor det ikke er muligt at forhandle forfatterrettigheder til den endelige layoutede version" (side 12).

a) Er det korrekt, at forlagenes gennemsnitlige omkostning i forbindelse med udgivelse af 'journal articles' og 'konference papers' alene fra danske universiteter antages at være 448.200.000 kr om året (2007), eller 31.870 kr. pr. artikel?

b) Har ministeriet undersøgt, hvor stor en del af denne investering fra forlagside, der lægges i den accepterede version, som man altså ønsker at tage fra tidsskrifterne for at sikre kvaliteten af offentlige repositorer (side 12)?

c) Hvad har ministeriet gjort for at undersøge, hvorvidt tidsskrifterne fortsat vil have mulighed for fortsat at finansiere sig selv, hvis anbefalingen gennemføres, og dette afgørende element af den værdi, de investerer i, tages fra tidsskrifterne?

d) Hvem skal på sigt betale for den service, tidsskrifterne leverer, og som planen helt eksplicit ønsker at basere repositoriernes værdi på?

Bemærkning: Tallene er hentet fra John Houghton rapporten *Costs and Benefits of Alternative Publishing Models in Denmark* (side 33), som DEFF har bestilt, og som Open Access-rapporten baserer sin business case på.

UVT, Alm. del spørgsmål 218

Spm. om open acces 24-05-2011 Marianne Jelved:

Der er indgået politisk forlig mellem (Venstre og

Det Konservative Folkeparti), Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre (juni 2009) om benyttelse af den bibliometriske forskningsindikatorer i en ny model til fordeling af nogle basismidler til universiteterne. Forskningsindikatoren har til formål at fremme publicering i de mest anerkendte udgivelseskanaler og styrke kvaliteten af dansk forskning. Ministeren bedes forklare, hvorledes den af Open Access udvalget anbefalede strategi undgår at stride imod eller fundamentalt ændre formålet med den bibliometriske forskningsindikator, ikke mindst taget i betragtning, at flertallet af de videnskabelige artikler, danske forskere udgiver, og som opnår point i indikatoren, ifølge den endelige Open Access rapport (side 5) ikke havde kunnet udgives i de pågældende tidsskrifter, hvis det anbefalede krav og Grøn Open Access havde været gældende.

BILAG til tekst

Udregningen af Prisen for Open Access

De årlige udgifter for en forfatterbetalt Open Access er udregnet på basis af de danske forskeres produktion i 2009. Ifølge statistikken fra den bibliometriske forskningsindikator er der produceret godt 14.000 artikler, som er fordelt på 9.200 artikler i tidsskrifter af laveste niveau og de 5.000 i tidsskrifter af den bedste kategori.

Der er tillagt 20 % som en forventet stigning i publiceringen til et fremtidigt niveau efter den bibliometriske forskningsindikator har slået igennem og fokuseret forskernes energi på forskningsformidling.

Udgifterne til produktion af disse artikler i den forfatterbetalte Open Access er udregnet efter en simpel model. Der er angivet to satser for forfatterafgift, hvor de bedste Open Access tidsskrifter anslås at ville tage godt 20.000 kr. for at publicere en artikel, hvilket er den pris en nylig rapport har angivet som udgift til de bedste/dyreste tidsskrifter, mens lavere rangerende tidsskrifter med færre afviste artikler har en tilsvarende lavere udgift på godt 12.500 kr.²⁹

Der er tillige tillagt et beløb på 10 mio. kr. for kompensation for skadevirkninger, som gratis publicering vil påføre nærliggende publicering. Dette beløb kan diskuteres, men vi er i denne udregning gået ud fra, at omfang og kvalitet i det aktuelle vel-fungerende publiceringssystem skal fortsætte på mindst samme niveau også ved nabotidsskrifter.

Der er tillige tillagt administrative udgifter. Den gyldne Open Access har ikke udgifter til håndtering af abonnement, men derimod vil der være nye arbejdsopgaver på forfatterens institutioner, som skal finansieres. Forfatteren skal i forhold til den traditionelle udgivelsesform bruge tid på at ansøge om midler til udgivelse. Modtageren af ansøgningen skal behandle den, evt. i et samarbejde med andre. Der skal gives besked tilbage, og en kasserer skal have besked, hvorefter vedkommende skal udbetale penge til tidsskriftet. Hvis der sidst på finansåret ikke findes penge, skal forfatteren søge alternative fondsmidler.

Hos Open Access tidsskriftet skal beløbene

opkræves, der skal føres kontrol med indbetalingerne, og der skal eventuelt rykkes.

Denne bureaukratiske procedure er tilsammen ansat til at omfatte en enkelt timeløn for en akademisk person, 780 kr. pr. artikel inkl. overhead.³⁰

Udregning af udgifter til videnskabspublicering 2009

Udgangspunktet er biblioteksstatistikken for 2009, hvor Tabel 11 angiver de statslige lovbibliotekers økonomi.

Udgifterne omfatter således alle offentlige biblioteker i forbindelse med forskning inkl. de to nationalbiblioteker, de 14 øvrige biblioteker ved universiteter og andre højere uddannelsesinstitutioner samt biblioteker ved andre videregående uddannelsesinstitutioner og specialbiblioteker.

Hensigten har været at finde udgifterne til videnskabspublicering, men i regnskaberne findes mange udgifter, som egentlig ikke har med videnskabspubliceringen at gøre. Langt de største af disse opgaver ligger på de to nationalbiblioteker, hvis samlinger af billeder, internetsider, småtryk, håndskrifter og meget mere ligger uden for videnskabspubliceringens område, men hvor bibliotekerne samtidig har serveret hver sit store universitet.

For disse biblioteker er der derfor udregnet udgifter til løn således at det svarer til udgiftsniveauet pr. forsker på de øvrige universiteter (inkl. de nye dele af Københavns og Aarhus universiteter). Udgifterne til biblioteksløn pr. VIP er godt 36 kr., og med et VIP-personale på 6.354 på de oprindelige dele af Københavns og Aarhus universiteter, er løndelen af nationalbibliotekerne blevet reduceret fra 264 mio. kr. og til 230 mio. kr.

Da biblioteksstatistikken ikke medtager udgifter til husleje og skatter af biblioteksbygninger, er dette blevet beregnet fra andre kilder. Udgifterne til lokaler er udregnet i kombination med Tabel B fra statistikken fra Danske Universiteter 2009, som bl.a. angiver udgifter til bygninger på de enkelte universiteter i kombination med Tabel E, som angiver det totale bygningsareal pr. universitet, hvilket giver 2 kr. pr. m².

Bibliotekernes arealer fra biblioteksstatistikken, Tabel 8, er nu ganget med de 2 kr. Der er blevet korrigeret for arealerne ved Statsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek i lighed med udregningen af løn.

Udgifterne til materialer er derimod medtaget fuldtud uden justering, idet nationalbiblioteksfunktionerne overvejende sker ved pligtaflevering og gaver.

Indtægter på bibliotekerne er ikke medregnet. Det skyldes, at de for det meste vedrører nationalbiblioteksfunktionerne, og at udgifter før og efter det digitale bibliotek forventes at være nogenlunde de samme..

Udregning af besparelser ved digitale bibliotek

Udgifterne er i stor udstrækning ansat efter et kvalificeret skøn.

Lønudgifterne er sat til 40 % af de samlede udgifter, hvilket svarer til løndelen i 2009. Selvom arbejdsindsatsen omkring selve den digitale formidling er reduceret til næsten nul, vil der stadig være basale arbejdsopgaver. Beløbet er muligvis sat for højt.

Derimod er lokaleudgifterne blevet væsentligt reduceret. Da selve biblioteksfunktionerne udspringer af et IT-kontor, vil der ikke være behov for egentlige magasiner eller læsesale. Konsulentvirksomhed og undervisning vil ske i universitetets egentlige lokaler. De historiske arkiver over tidsskrifter og bøger vil befinde sig på de to nationalbiblioteker.

Udgifterne til diverse er vanskelige at vurdere. De er sat til 14 % svarende til udgifterne i 2009.

Udgifterne til digitale tjenester er sat op med 30 %, idet forlagene forventes at yde flere digitale tjenester samtidig med at mængden af videnskabelig information forventes at stige. Der er medtaget forventning om, at prisen for en digital tjeneste vil være 95 % af hvad en tilsvarende anskaffelse af ét eksemplar i dag vil koste.

Noter

- 1 Opgørelse 2009 fra Danske Universiteter, Udgifter Tabel B. Beløbet er rene udgifter til forskning, men uden udgifter til forskningsuddannelse.
- 2 Direktør Thomas Sinkjær i Ingeniøren d. 2. marts 2011.
- 3 Aalborg Universitetsbiblioteks hjemmeside. 28/5 2011. <http://www.vbn-redaktionen.aau.dk/openaccess/>
- 4 Bo Öhrström og Lise Mikkelsen: Interview med Stevan Harnad: "Open Access - mulighed for maksimering af forskningseffekten". I Bibliotek og Medier, nr. 4, 2010.
- 5 Tove Faber Frandsen: The integration of open access journals in the scholarly communication system: Three science fields. I: Information Processing and Management nr. 45, 2009, s. 131-141.
- 6 Philip M. Davis, Bruce V. Lewenstein, Daniel H. Simon, James G. Booth og Mathew J.L. Connolly: Open access publishing, article downloads, and citations: randomized controlled trial. I: BMJ 2008, 337.
- 7 Kuntz and Henneken, Open Access does not increase citations for research articles from The Astrophysical Journal, ArXiv, 2007.
- 8 John Houghton: Costs and Benefits of Alternative Publishing Models: Denmark. DEFF 2009.
- 9 Ibid, s. 14.
- 10 Mest indgående I Steven Hall: A commentary on "The economic implications of alternative publishing models" I: Prometheus, 2010, 28: 1, 73-84.
- 11 Tabel 3, s. 8.
- 12 Project Study of Open Access Publishing, SOAP. www.project-soap.eu
- 13 Ingeniøren 17/2 2011.
- 14 Ny viden til mindre virksomheder - sådan gør vi det bedre. 5. maj 2011.
- 15 John Houghton, Alma Swan og Sheridan Brown: Access to Research and Technical Information in Denmark. 16. Maj 2011.
- 16 Michael Cotta-Schönberg: En refleksion over universitetsbibliotekets fremtidsperspektiv anno 2009. I: Dansk Biblioteksforskning årg. 5, nr. 2/3, 2009.
- 17 Grundmaterialet stammer fra Jørgen Burchardt: Hvidbog om dansk forskningsformidling. Viden giver velstand. 2007a, Jørgen Burchardt: Fra universitet til samfund. Forskningsformidlingens infrastruktur. 2007b og Jørgen Burchardt: Selskaber og tidsskrifter. 2007c og viser situationen ultimo 2006 og primo 2007. Undersøgelsen medtager de nationale og nordiske tidsskrifter.
- 18 Oplysninger fra Jørgen Burchardt: "Barrierer for Open Access", i: DF Revy 2008.
- 19 Burchardt 2007b.
- 20 Suenje Dallmeier-Tiessen m.fl.: First results of the SOAP project. Open access publishing in 2010.2010.
- 21 Sally Morris: Will the parasite kill the host? Are institutional repositories a fact of life - and does it matter? I: Serials. The Journal for the Serials Community. Vol. 20, nr. 3, 2007.
- 22 Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark. Afsluttende rapport fra Open Access Udvalget, s. 5.
- 23 Donald W. King og Carol Tenopir: Towards electronic journals. Realities for scientists, librarians, and publishers. 2000.
- 24 ISI Web og Knowledge, Journal Citation Reports div. år.
- 25 Folke- og Forskningsbiblioteksstatistik 2009. Desværre opgiver statistikken ikke antallet af digitale abonnemeter, hvilket formentligt skyldes de komplicerede leveringsforhold ved digitale data.
- 26 Michael Cotta-Schönberg: En refleksion over universitetsbibliotekets fremtidsperspektiv anno 2009. I: Dansk Biblioteksforskning nr. 2/3, 2010.
- 27 Uafhængige eksperter skal derfor udarbejde rapporter om f.eks. hvad vil det koste at sikre en høj redaktionel kvalitet af alle danske forskningspublikationer hvilke økonomiske modeller kan sikre tilstrækkelige midler til alle danske fagmiljøer har forlag ublu fortjenester gennem prisstigninger uden relation til stigende informationsmængder er der rationaliseringsgevinster i bibliotekssektoren takket være forlagenes digitale tjenester findes der samfundsmæssige fordele ved Open Access (gratis levering) er der negative konsekvenser ved Open Access (censur, bureaukratisering, manglende fornyelse etc.) hvor store midler skal tilføres for at kunne levere Open Access uden risiko for kvalitetsforringelser
- 28 Meddelt af vicedirektør i Forsknings- og Innovationsstyrelsen Hans Müller-Pedersen på Workshop on alternative business models for scientific publishers, d. 24. Maj 2011. Det blev angivet at være "en personlig bemærkning", men er antagelig en meget realistisk vurdering.
- 29 Heading for the open road: costs and benefits of transitions in scholarly communications. RIN April 2011.
- 30 Beløbet er udregnet af John Houghton i: Costs and Benefits of Alternative Publishing Models: Denmark. DEFF 2009.

**COUNCIL OF
THE EUROPEAN UNION**

Council Conclusions on scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation

*2832nd COMPETITIVENESS (Internal market, Industry and Research) Council meeting
Brussels, 22 and 23 November 2007*

The Council adopted the following conclusions:

"THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION

RECALLING:

- the 24 August 2006 Commission Recommendation on "the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation" (OJ 2006/L 236/28) and the related Council Conclusions of 13 November 2006 (OJ 2006/C 297/01);
- the 14 February 2007 Commission Communication on "scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation" COM(2007)56;
- the 4 April 2007 Commission Green paper on "the European Research Area: New Perspectives" COM(2007)161;
- The OECD's Principles and Guidelines for Access to Research Data from Public Funding, agreed by all OECD Countries in 2007.

CONSIDERING that:

- access to and dissemination of scientific information – publications and data – are crucial for the development of the European Research Area, and can help accelerate innovation;

P R E S S

- the Internet has created unprecedented possibilities to disseminate, share and build on the outcome of research efforts;
- Information and Communication Technologies revolutionise the way scientists communicate, perform research and produce knowledge;
- in an era of high speed connectivity and high performance computing, data emerges as key for modern science;
- the systems by which scientific information is published are pivotal for its dissemination and quality control, in particular through peer review, and thus have a major impact on research funding policies and on the excellence of European research;
- universities, libraries, research performing and research funding organisations, scientific publishers and other stakeholders have in recent years made considerable investments in information technologies for online accessibility;
- effective and long-lasting digital preservation of scientific information is fundamental for the current and future development of European research;

1) WELCOMES

- the Communication COM(2007)56 on "scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation" as a basis for further work at the European level on the accessibility and preservation of scientific information.

2) RECOGNISES

- the major contribution of universities, international research organisations, research bodies, libraries and other public organisations, as well as of scientific publishers, to the scientific dissemination process;
- that new, Internet-based dissemination models have triggered a major debate involving all concerned stakeholders on access to and dissemination of scientific information and in particular on access to peer-reviewed scientific articles;
- that over the past years scientific libraries' capacity to provide researchers with access to a wide range of publications has been affected by rising overall prices of scientific journals (including electronic distribution of publications);
- the strategic importance for Europe's scientific development of current initiatives to develop sustainable models for open access to scientific information.

3) UNDERLINES

- the need to ensure rapid and wide access to publicly funded research results;
- that Member States have a strong interest in an efficient scientific information system that maximises the socio-economic impact of public investments in research and technological development;
- the importance of scientific output resulting from publicly funded research being available on the Internet at no cost to the reader under economically viable circumstances, including delayed open access;
- the cross-border nature of many research endeavours, of their funding sources, and of their dissemination channels;
- the importance of better access to unprocessed data and repository resources for data and material that allows fresh analysis and utilisation beyond what the originator of the data had envisaged;
- that new forms of electronic communication have the potential to enable open access to data and scientific publications, and provide a unique opportunity for the open development of specific data mining, analysis and integration tools, possibly enhanced by common format standards;
- that policies and practices in the Member States on access to and preservation of scientific publications and research data are developing at different speeds;
- the importance of effective collaboration between different actors, including funding agencies, researchers, research institutions and scientific publishers, in relation to access, dissemination and preservation of scientific publications and research data;

4) TAKES NOTE

- of recent reports calling on the Commission to improve access to results stemming from the research it funds, including reports of the European Research Advisory Board and the European Research Council's Scientific Council supporting open access to Community funded research results;
- of the intention of the Commission to support further research on the scientific publication system, and to carry out a study on the economic aspects of digital preservation.

5) INVITES THE MEMBER STATES

As first steps and in line with the annex, to

- reinforce national strategies and structures for access to and preservation and dissemination of scientific information, tackling organisational, legal, technical and financial issues;
- enhance the co-ordination between Member States, large research institutions and funding bodies on access, preservation and dissemination policies and practices;
- maximise access for researchers and students to scientific publications, in particular by improving public procurement practices in relation to scientific information; this could include exchanging information on these practices and increasing the transparency of the contractual terms of "big deals", and exploring the possibilities for funding bodies, research institutions and scientific publishers from different Member States to work together in order to achieve economies of scale and efficient use of public funds by demand aggregation;
- ensure the long term preservation of scientific information - including publications and data - and pay due attention to scientific information in national information preservation strategies;

6) INVITES THE COMMISSION TO

As first steps and in line with the annex, to

- monitor good practices in relation to open access to European scientific production, including those arising from large scale experiments by scientific communities and large research institutions, and encourage the development of new models that could improve access to European scientific research results;
- monitor the current situation of public virtual scientific libraries in the EU and other ongoing developments across Europe relating to access of students and researchers to scientific information and to its digital preservation, as well as the relevant legal framework conditions that may have an impact on access to this information;
- experiment with open access to scientific data and publications resulting from projects funded by the EU Research Framework Programmes in order to assess the appropriateness of adopting specific contractual requirements;
- encourage research into digital preservation, as well as experiments on and wide deployment of scientific data infrastructures with cross-border, cross-institution and cross-discipline added-value for open access to and preservation of scientific information;
- support and contribute to improving policy co-ordination and to fostering a constructive debate and exchange of information between stakeholders.

A. Invitation to the Member States to:

1. Reinforce national strategies and structures for access to and dissemination of scientific information by:	
defining clear policies for dissemination of and access to scientific information, including the associated financial planning;	2008
promoting, through these policies, access through the internet to the results of publicly financed research, at no cost to the reader, taking into consideration economically sustainable ways of doing this, including delayed open access	2008 onwards
<p>assessing in a systematic way conditions affecting access to scientific information, including:</p> <ul style="list-style-type: none"> - the way in which researchers exercise their copyrights on scientific articles; - the level of investments in the dissemination of scientific information as compared to total investments in research; - the use of financial mechanisms to improve access, such as refunding VAT for digital journal subscriptions to libraries; 	2008
ensuring that repositories of scientific information are sustainable and interoperable;	2010
bringing together main stakeholders in the debate on scientific information (scientists, funding bodies, libraries, scientific publishers)	2008

2. Enhance the co-ordination between Member States on access and dissemination policies and practices by:	
exploring the possibility for national funding bodies to define common basic principles on open access;	2008
improving transparency of the contractual terms of 'big deals' financed with public money and assessing the possibilities to achieve economies of scale by demand aggregation;	2008
working towards the interoperability of national repositories of scientific information in order to facilitate accessibility and searchability of scientific information beyond national borders;	2009
contributing to an effective overview of progress at European level, informing the Commission of results and experiences with alternative models for the dissemination of scientific information.	2008

3. Ensure the long term preservation of scientific information - including publications and data - and pay due attention to scientific information in national preservation strategies by:	
defining a structured approach to the long term preservation of scientific information and incorporating this approach in national plans for digital preservation established in line with the Commission Recommendation of 24 August 2006 and Council Conclusions of 13 November 2006 on online accessibility to cultural material and digital preservation;	Mid-2008
taking into account the specific characteristics of scientific information when setting up the legislative framework (including legal deposit) or practical set-up for digital preservation.	2009

B. Invitation to the Commission to implement the measures announced in the Communication on "scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation", and in particular to:

1. Experiment with open access to scientific publications resulting from projects funded by the EU Research Framework Programmes by:	
defining and implementing concrete experiments with open access to scientific publications resulting from Community funded research, including with delayed open access.	2008 onwards

2. Support experiments and infrastructures with a cross-border added-value for access to and preservation of scientific information by:	
co-funding of research infrastructures, in particular by linking digital repositories at European level and co-funding research on digital preservation within FP7; supporting experiments with open access with a clear cross-border added value.	2007 onwards

3. Contribute to improved policy co-ordination between Member States and to a constructive debate between stakeholders by:	
bringing together, at the European level, concerned stakeholders in the debate on scientific information	2007 onwards
monitoring good practices in relation to open access to European scientific production.	2008 onwards

Klage over Styrelsen for Bibliotek og Mediers tilbageholdelse af oplysninger og afgivelse af misvisende oplysninger

Vi klager hermed til Ombudsmanden over at Styrelsen for Bibliotek og Medier (efterfølgende styrelsen) har tilbageholdt oplysninger i sagsbehandlingen omkring indførelse af Open Access i Danmark, som var tiltænkt Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF)s styregruppe og Koordinationsudvalg. Hermed har styrelsen som sekretariat for DEFF forhindret de nævnte udvalg, det senere nedsatte Videnskabsministeriets Open Access Udvalg og de tre ministerier bag DEFF - Kulturministeriet, Videnskabsministeriet og Undervisningsministeriet - i at kende til danske videnskabsredaktørers synspunkter og interesse i at deltage aktivt i arbejdet med Open Access. De nærmere detaljer omkring begivenhedsforløbet findes i bilag.

Som sekretariat har styrelsen aldrig opfyldt officialmaksimen om af egen drift at oplyse en sag tilstrækkeligt, inden der træffes afgørelse. Aldrig har styrelsen søgt at inddrage tidsskriftsredaktører i de efterhånden mange møder om Open Access, den har haft ansvaret for.

Manipulationerne er særlig alvorlige, da styrelsen har en egeninteresse i at holde tidsskriftsredaktører væk fra udvalg og ministerier. Dens inhabilitet består for det første af, at bibliotekerne ønsker bevillinger på bekostning af tidsskriftudgivere. Da det lykkedes styrelsen at få nedsat et Open Access udvalg med et flertal af biblioteksansatte, indstillede dette udvalg i sin rapport maj 2010, at bibliotekssektoren skulle råde over 19½ mio. kr. til stillinger m.v.; der var ingen overvejelser om kompensation til udgivere eller andre aktører.

For det andet er bibliotekssektoren generelt inhabil i sagen, da en fremtidig politik for Open Access ikke kan undgå at betyde store nedskæringer på bibliotekernes område. De store rationaliseringer, som en digitalisering af udgivelsesverdenen vil medføre, vil styrelsen herved kunne undgå, hvis de lige præcis kunne forhindre tidsskriftsredaktører med indsigt i publiceringsverdenens økonomiske realiteter i at deltage.

Det må tillige nævnes, at det i styrelsens resultatkontrakt med Kulturministeriet (seneste 2010) er angivet om styrelsens myndighedsopgave, at "Biblioteksstyrelsen sikrer en sagsbehandling af myndigheds- og bevillingsopgaver, der er korrekt, effektiv, serviceorienteret samt støtter den demokratiske debat." Sagsbehandlingen har i det påklagede tilfælde ikke været korrekt, og den har lige præcis modarbejdet, at meget centrale aktører har kunnet få lejlighed til at deltage i den demokratiske debat.

Der er ikke tale om et enkeltstående mindre fejltrin, men om en systematisk og bevidst udmanøvrering af danske tidsskriftsredaktører gennem en mangeårig periode. Her vil blot blive nævnt tre eksempler; flere kan rekvireres, hvis det ønskes:

Kulturministeriet vil kunne bekræfte over for Ombudsmanden, at ministeriet i 2004 gav DEFF en henstilling efter en tilsvarende tilbageholdelse af oplysninger fra et videnskabeligt tidsskrift. Et ansøgningsbrev blev ikke leveret videre til vedkommende udvalg ligesom det ikke var blevet journaliseret, hvilket DEFF blev bedt om kontant at kompensere.

Konferencer om Open Access arrangeret af styrelsen blev annonceret åbne og med "først-til-mølle" tilmelding. Når videnskabsredaktører meldte sig, blev de nægtet adgang, og derved forhindret i at diskutere med embedsmænd fra ministerier og universitetsledelser.

Styrelsen afviste den internationale udgiverorganisation STM, da den i 2004 henvendte sig for at give sine synspunkter til Open Access udvalget. Begrundelsen for afvisningen var, at udvalget i forvejen bestod af alle parthavere, hvilket ikke er tilfældet. Se bilag.

Bæredygtig Open Access for danske videnskabelige tidsskrifter

Forslag til Workshop om Alternative forretningsmodeller for videnskabelige tidsskrifter
Forsknings- og Innovationsstyrelsen Den Sorte Diamant, d. 24. maj 2011

Udgivet af Foreningen af Danske Videnskabsredaktører

Læs også vores forslag til "Bæredygtig Open Access for danske videnskabelige tidsskrifter".

Foreningen af Danske Videnskabsredaktører repræsenterer redaktører på videnskabelige bogforlag og ved videnskabelige tidsskrifter.

En særlig indsats er udført de seneste år for at forbedre forholdene for de omkring 500 danske videnskabelige tidsskrifter, hvoraf halvdelen er peer review bedømte, mens den anden halvdel er mere populærvidenskabelige.

Foreningen har yderligere medlemmer hos nordiske og internationale tidsskrifter.

Tidsskrifterne er af meget forskellig karakter. Nogle er abonnementstidsskrifter mens andre er Open Access. Nogle udkommer kun i bogtrykt form, mens andre kun udgives digitalt.

Ved siden af det fagpolitiske arbejde, afholder foreningen møder og står for kursusvirksomhed.

Foreningen driver flere hjemmesider. Den centrale side er:

www.videnssamfundet.dk

Hertil kommer kampagnesiderne

www.openaccess.dk

www.grundig-undersogelse.dk

www.videnskabsforum.dk

**SPECIAL
TRYKKERIET
VIBORG**

Vi står bag danske tidsskrifter